

Ügyszám: IV/2225-1/2024.

Alkotmánybíróság

Budapest

Donáti u. 35-45.

1015

Postacím:1535 Budapest, Pf.:773.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 2 2 2 5 - 3 / 2024		
Érkezett: 2024 JÚL 02.		
Érkezés módja		
☒ POSTÁN	☐ @	EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:
1	1	eln'

Tisztelt Alkotmánybíróság !

Alulírott [REDACTED] volt önálló bírósági végrehajtó, a Tisztelt Alkotmánybíróság IV/2225-1/2024. szám alatt megküldött hiánypótlási felhívásában foglaltaknak megfelelően, az Abtv. 55.§ (3) bekezdése alapján kapott tájékoztatás alapján az indítványomat a jelzett hiányosságok figyelembevételével az alábbiakkal

kiegészítem

és azt az eredeti indítvány szövegének megtartásával **egységes szerkezetben** a következő tartalommal nyújtom be. A **kiegészítések vastagított, aláhúzott és döntött Ariel betűformátummal** kerültek megjelölésre.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék 101.K.704.094/2022/21. számú, és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletének, valamint az Igazságügyi Minisztérium XX-IFFO/64/3/2021. számú közigazgatási határozatának alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. §-ának megfelelően az(oka)t semmisítse meg.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei alapján

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése

Az alkotmányjogi panasz szempontjából releváns tényállás szerint a peremben érdekeltként eljáró Magyar Bírósági Végrehajtói Kar (a továbbiakban: MBVK) hivatali szervének vezetője által a Vht. 250.§ (2) bekezdésének 6. pontja alapján 2021. január 12. napján a HIV.00861/2020/2. iktatószámú „Tájékoztatás végrehajtói szolgálat megszűnésre okot adó körülményekről” tárgyú levelében tájékoztatta a perben alperesként eljáró Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (a továbbiakban: SZTFH) jogelődjét az Igazságügyi Minisztert (a továbbiakban: IM) arról, hogy három önálló bírósági végrehajtó - köztük én, mint a per felperese - noha a Vht. 306/L.§ (1) és (3) bekezdése alapján köteles lettem volna, nem tettem eleget a Vht. 306/L.§ (3) bekezdése szerinti kötelezettségemnek, azaz 2020. december 31. napjáig nem nyújtottam be az érdekelt hivatali szervének a felsőoktatási intézmény által kiállított igazolást arról, hogy a hallgatói jogviszonyom a 2017. szeptemberében indult tanulmányi félévvel kezdődően folyamatosan fennáll.

Az érdekelt ezen tájékoztatása alapján az alperes jogelődje az XX-IFFO/64/3/2021, számú, 2021. február 2. napján kelt határozatban (a továbbiakban: Határozat) a felperes végrehajtói szolgálatának a megszűnését a Határozat véglegessé válásának a napjával megállapította.

Felperesi részről a Határozattal szemben keresetet nyújtottam be, amelyben kértem a Határozat megsemmisítését. A keresetlevelemben azt a tényállítást tettem, hogy 2020. szeptember 4. napján az érdekeltnek átadtam a hallgatói jogviszonyomnak az igazolását, és ezzel eleget tettem a Vht. 306/L.§ (3) bekezdésében meghatározott kötelezettségemnek, továbbá hivatkoztam arra, hogy sem az alperes, sem pedig az érdekelt nem tett eleget az Ákr. 62.§-a szerinti tényállás tisztázási kötelezettségének, továbbá hivatkoztam arra is, hogy az alperes, és az érdekelt is megsértette az Ákr. 63.§-át, amikor nem nyilatkoztattak a hallgatói jogviszonyom fennállásáról. Keresetemben hivatkoztam ezen túlmenően még arra is, hogy az alperes és az érdekelt megsértette az Ákr. 65.§ (1) bekezdését is, valamint a Vht. 239.§ (6) bekezdésében, és a Vht. 250.§ (1) bekezdésében foglaltakat.

A Fővárosi Törvényszék a 112.K.702.612/2021/36. számon a korábbi eljárásban meghozott ítéletében a felperesi keresetnek helyt adva az alperes határozatát megsemmisítette, és kötelezte az alperest 254.000,-Ft perköltségemnek a megfizetésére.

A Fővárosi Törvényszék 112.K.702.612/2021/36. számon meghozott ítéletével szemben az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyben arra hivatkozott, hogy a bíróság túlerjeszkedett a jogvita keretein, és olyan kérdést vizsgált, amely nem lett volna vizsgálható a közigazgatási perben, és valójában nem az alperesi Határozatnak a jogszerűségét vizsgálta, hanem az érdekeltnek az eljárását és annak a jogszerűségét. Továbbá álláspontja szerint az ítélet jogellenesen és jogszabályi felhatalmazás hiányában állapította meg az alperesnek az érdekelt eljárásával kapcsolatos kötelezettségét, amely véleménye szerint jogbizonytalanságot okoz, és a Határozat felülvizsgálata során az érdekelt által el nem végzett cselekmény elmaradását kérte számon a Fővárosi Törvényszék az alperesen.

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék 112.K.702.612/2021/36. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Egyben a végzése indokolási részében meghatározta azt is, hogy az új eljárásban mit kell vizsgálnia az eljáró bíróságnak, tehát azt rögzítette:

„[62] Az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kell, hogy az alperesi jogelőd, a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint Ákr. szabályai szerint lefolytatandó eljárásban az Ákr. szabályai szerint járt-e el, ennek körében értékelni kell, hogy a felperes állításának igazolására lehetőséget kapott-e vagy sem a hatósági eljárásban, illetve az alperesi jogelőd eljárást egyáltalán folytatott-e le, biztosította-e a tisztességes eljárást a felperes számára.”

„[63] A Kúria megjegyzi, hogy bár ez a felülvizsgálati eljárásban nem volt vitatott, de a teljes eljárás követelmény indokoltta teszi ennek rögzítését, hogy a Vht. 239.§ (6) bekezdése szerinti véleményt nem pótolja a Vht. 250. (2) bekezdés 6. pontjában rögzített értesítés.”

„[64] A Vht. 306/L.§ (6) bekezdése szerinti, az önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnése tárgyában folyamatban lévő eljárásban a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint az Ákr. alkalmazásával kell eljárni, amelynek során a döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázása kötelező.”

A Fővárosi Törvényszék az új eljárásban a felperesi kereseti kérelmemet a 101.K.704.094/2022/21. számon meghozott ítéletével elutasította, és kötelezett 100.000,-Ft I. fokú, valamint 105.000,-Ft korábbi felülvizsgálati perköltség alperes részére, továbbá az érdekeltnek 100,-Ft perköltségnek a megfizetésére.

A Fővárosi Törvényszék az ítéletét azzal indokolta, hogy a Vht. 239.§ (6) bekezdésében foglalt kötelezettség tekintetében az alperesi jogelőd a Kar hivatalvezetőjének véleményére egyértelműen következtethetett, ezért külön nem kellett megkeresnie a Kar hivatali szervének a vezetőjét a Vht. 239.§ (6) bekezdése alapján. A bíróság álláspontja szerint a Kar hivatali szerve vezetőjének véleménye egyébként sem köti az alperesi jogelődöt, mivel ilyen jogszabályi rendelkezés nincs.

Eljárási jogszabálysértés miatt pedig csak akkor van helye hatályon kívül helyezésnek, ha az eljárás jogszabálysértés a döntés érdemére is kihatott, azonban a bíróság álláspontja szerint az alperesi jogelődnek mérlegelési lehetősége nem volt a Vht. 306/L.§ (6) bekezdése alapján.

Továbbá a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Ákr. 62.§-ában nevesített tényállás tisztázási kötelezettség arra az esetre vonatkozik, amikor a döntéshozatalhoz nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok. A bíróság véleménye szerint az alperesi jogelődnek hivatalos tudomása volt arról, hogy a felperes hallgatói jogviszony igazolása nem érkezett be, hiszen az alperesi érdekelt erről tájékoztatta, ezért nem volt oka arra, hogy az érdekelt tájékoztatásának a valóságtartalmának a tényét kétségbe vonja, amely a bíróság szerint az alperesi érdekeltnek a felelősségi kérdéskörébe tartozik, és utalt arra, hogy a Kúria rámutatott arra is, hogy a peres eljárás tárgya kizárólag az alperesi jogelőd eljárásának a vizsgálatára terjedhet csak ki.

A Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint annak a körülménynek sem volt jelentősége, hogy a felperes, amikor a végrehajtói jogviszonyáról szóló döntést megkapta, kérelemmel fordult az alperesi jogelődhez esetleges tisztázás, illetőleg a nyilatkozat pótlása érdekében. Az alperes jogelődje a rendelkezésére bocsájtott hivatalos tájékoztatás alapján akkor már a jogviszony megszűnéséről döntött, így részéről további eljárási cselekmény megtételére vonatkozó kötelezettség nem volt és ilyen jogszabályi kötelezettséget a felperes sem tudott megjelölni.

Azért nincs annak jelentősége, hogy az alperesi érdekelt a felperesi beadványt esetlegesen nem terjesztette fel az alperesi jogelődhez, mivel jelen peres eljárásban kizárólag az alperesi jogelőd eljárását lehetett vizsgálni és annak jogszerűségére vonatkozóan lehetett dönten.

A Fővárosi Törvényszék az ítéletében kifejtette, hogy a perben a felperes terhére esett annak bizonyítása, hogy a hallgatói jogviszony igazolását az alperesi érdekelt részére átadta, azt megküldte. A bíróság pedig azt állapította meg, hogy a felperes a tanúk meghallgatásával nem tudta azt bizonyítani, hogy a megjelölt időpontban az igazolást a Végrehajtói Kar Cházár András utcai irodájába elvitte és az igazolás leadásra került az alperesi érdekelt részére.

Továbbá a bíróság álláspontja szerint a felperes érdekkörébe esett annak a személynek a megnevezése, vagy beazonosítható megjelölése is, aki a kérdéses napon az iratok leadásra szolgáló kijelölt helyiségben jelen volt és akinek az irat leadása megtörtént.

Igaz, hogy a felperes indítványozta, hogy a bíróság állapítson meg bizonyítási szükséghelyzetet, amely alapján az az irodai alkalmazott, aki a megjelölt időpontban dolgozott meghallgatásra kerüljön, azonban nem tudta megnevezni a kérdéses személyt, az alperesi érdekelt pedig nem vezetett név szerinti külön nyilvántartást vagy napi beosztási rendet a tevékenységet ellátó ügyintézőkről.

A bíróság rámutat arra is, hogy az alperesi érdekeltnek ilyen jogszabályi kötelezettsége nem volt, és ilyen előírást a felperes sem tudott megjelölni, ezért az e körben mutatkozó bizonyítatlanság tényét a bíróság a felperes terhére értékelte. Mindezekre tekintettel a felperesi keresetet a 101.K.704.094/2022/21. számú ítéletével a Fővárosi Törvényszék elutasította.

Felperesi részről a Kúriához felülvizsgálati kérelmet nyújtottam be, mivel jogi álláspontom szerint a jogerős ítélet sértette a Kp. 2.§ (4) bekezdését, a Kp. 4.§-át, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 339.§ (6) bekezdését, és a 240/C.§ (1) bekezdését, a 250.§ (1) és a (2) bekezdés 3. és 6. pontját, továbbá a (3) bekezdését, a Vht. 306/L.§ (3) és (6) bekezdését, valamint az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 62.§ (5) bekezdését, a Kp. 84.§ (2) bekezdése alapján alkalmazandó Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 346.§ (5) bekezdését, és a 424.§ (4) és (6) bekezdését.

Álláspontom szerint az ítélet sértette a Kp. 2.§ (2) bekezdésében foglalt szabályokat, amely szerint a bíróság a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között kell elbírálnia, és a nyilatkozatokat nem

alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint kell figyelembe vennie, továbbá a Kp. 4.§-ában foglaltakat is megsértette, a 4.§ (1) bekezdésében definiált közigazgatási jogvita fogalmára tekintettel, miszerint

„(1) A közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező (3) bekezdés szerinti cselekményének, vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége.”

A Vht. 239.§ (6) bekezdése szerint kötelezően be kell szerezni a Kar hivatalvezetőjének véleményét a végrehajtói szolgálat megszűnésének a megállapításához, továbbá és a törvényi rendelkezés pontosan fogalmaz akkor, amikor azt írja elő, hogy csak azt követően dönthet a miniszter erről. Adott esetben ezt a törvényi rendelkezést hagyta figyelmen kívül a bíróság, illetőleg tévesen és jogszabálysértő módon értelmezte a Fővárosi Törvényszék az erre vonatkozó törvényi rendelkezést.

Tehát a közigazgatási cselekmény elmulasztása már önmagában megalapozza annak megállapíthatóságát, hogy az alperesi jogelőd eljárása jogsértő volt, amely pedig kihatott a felperes jogi helyzetére, amely a végrehajtói szolgálatának a megszűnésének a megállapításához vezetett.

A Fővárosi Törvényszék teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a Kúria a Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésében kategorikusan megállapított és rögzített jogi álláspontot, miszerint

„...a Vht. 239.§ (6) bekezdése szerinti véleményt nem pótolja a Vht. 250. (2) bekezdés 6. pontjában rögzített értesítés.”

(Ls. Kúria végzésének [63] pont)

A Fővárosi Törvényszék az Ítélete meghozatalakor azt is teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, és nem vizsgálta, hogy

„...az alperesi jogelőd, a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint Ákr. szabályai szerint lefolytatandó eljárásban az Ákr. szabályai szerint járt-e el, ennek körében értékelni kell, hogy a felperes állításának igazolására lehetőséget kapott-e vagy sem a hatósági eljárásban, illetve az alperesi jogelőd eljárást egyáltalán folytatott-e le, biztosította-e a tisztességes eljárást a felperes számára.”

(Ls. Kúria végzésének [62] pont)

A Fővárosi Törvényszék az új megismételt eljárásban figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a Kúria a Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésében azt is kimondta, hogy

„A Vht. 306/L.§ (6) bekezdése szerinti, az önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnése tárgyában folyamatban lévő eljárásban a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint az Ákr. alkalmazásával kell eljárni, amelynek során a döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázása kötelező.”

(Ls. Kúria végzésének [64] pont)

Az erre vonatkozó Ákr. szabályozást a Fővárosi Törvényszék jogszabálysértő módon értelmezte és alkalmazta.

A Fővárosi Törvényszék eljárásjogi jogszabálysértést követett el akkor is, amikor nem tartotta be a Pp. 424.§ (4) bekezdésében foglalt azon rendelkezést, hogy

„Ha **a Kúria** az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésében **az új eljárás lefolytatására** vonatkozóan **kötelező utasításokat ad.**”

Míg a Pp. 424.§ (6) bekezdése azt a rendelkezést tartalmazza, hogy

„Az új eljárásra utasítás esetén....; **a bíróság a továbbiakban a rá nézve irányadó szabályok szerint folytatja le az eljárást.**”

Jogi álláspontom szerint a Fővárosi Törvényszék jogszabálysértő módon állapította meg azt is, hogy az alperesi jogelőd nem sértette meg az Ákr. alábbi rendelkezéseit:

„Ákr. „62. § [A tényállás tisztázása]

(1) Ha a döntéshozatalhoz nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, a hatóság bizonyítási eljárást folytat le.

(2) A hatósági eljárásban minden olyan bizonyíték felhasználható, amely a tényállás tisztázására alkalmas. Nem használható fel bizonyítékként a hatóság által, jogszabálysértéssel megszerzett bizonyíték.”

Véleményem szerint sem az MBVKH, mint érdekelt, - akinek a Vht. szerint a végrehajtókra vonatkozó nyilvántartások napra kész vezetése a kötelezettsége, és ennek során az Ákr. szerint kell eljárnia - sem pedig az alperesi jogelőd nem tett eleget az Ákr. 62.§ (1)-(4) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének, mert miután azt írja le az egyéb érdekelt, hogy többször írásban felhívta a végrehajtókat a hallgatói jogviszonyuk igazolására, ebben az esetben az alperesi jogelődnek fel kellett volna hívnia az egyéb érdekeltet a közigazgatási eljárás teljes iratanyagának megküldésére, hogy az alperesi jogelőd az egyéb érdekelt tájékoztatását kontrollálja, leellenőrizze, és meggyőződjön annak valóságtartalmáról.

Jogi álláspontom szerint mind az MBVK, mind pedig az alperes mulasztást követett el akkor, amikor az Ákr. 63. §-ában foglaltak szerint a tényállás tisztázáshoz nem hívott fel nyilatkozat tételre, tehát arra, hogy nyilatkozzam arról, ténylegesen rendelkezem-e a tanulmányi igazolással, és folyamatos-e a hallgatói jogviszonyom az egyetemen, és a 65.§ (1) bekezdésében foglaltaknak sem tett eleget, mert nem hívott fel ennek az iratnak a bemutatására.

Felperesi álláspontom szerint az alperes és annak jogelődje (M) a Vht. rendelkezései szerint az általános és a törvényességi felügyeletnek a gyakorlója az érdekelt, mint köztestület felett, és egyben gyakorolja a munkáltatói jogokat az érdekeltet 3. személyek előtt képviselő MBVK hivatali szervének a vezetője felett.

„Vht. 253. § (3) **A Kar hivatali szervének vezetőjét a Hatóság elnöke nevezi ki 7 évre egyetemi jogi végzettséggel és legalább 5 éves vezetői gyakorlattal rendelkező személyek közül. A vezető felett a munkáltatói jogokat a Hatóság elnöke gyakorolja.**

(10) **A Kar hivatali szerve vezetőjének jogviszonyára az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 1-31. §-át; 46. §-át; 51-52. §-át; 54-55. §-át; 80-81. §-át; 86-91. §-át; 103-106. §-át; 115-134. §-át; 154-164. §-át; 166-177. §-át; 179-180. §-át; 190. §-át megfelelően alkalmazni kell.**”

„Vht. 253/D. § (1) A Hatóság elnöke, valamint a 253/C. § (2) bekezdés c) pontjában és (2a) bekezdésében foglaltak szerint a miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol a Kar működése felett. A törvényességi felügyelet nem terjed ki olyan ügyre, amelyben bírósági eljárásnak van helye.”

A hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből következik az, hogy a Fővárosi Törvényszék jogsértő módon állapította azt meg, hogy az alperes jogelőd nem felel az érdekeltnek a tevékenységéért, esetleges téves adatszolgáltatásáért, és ezen felül az érdekelt által közölt adatok ellenőrzése sem a feladata, továbbá az érdekelt által ebben az ügyben megküldött iratokon túlmenően semmi mást nem kellett adott esetben megvizsgálnia.

Jogi álláspontom szerint nem csak közigazgatási jogi, hanem ezen túlmenően még munkajogi szempontból is felelőséggel tartozott az alperesi jogelőd a munkavállalója tevékenységéért.

A Fővárosi Törvényszék teljes mértékben figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a COVID járvány miatt 2020. szeptember 4. napján csak a portáig lehetett az MBVK épületébe bemenni, így az érdekelt által leírt és hivatkozott - „...a tanulmányi igazolások átvételét 5-6 hivatali munkatárs végezte” - valótlán tényállítás, mivel ebben az időszakban kizárólag a földszinti helyiségben lehetett bármit is intézni, ahol 5-6 hivatali dolgozó el sem fért volna. Mindebből pedig okszerűen következik az is, hogy nem az érdekelt által hivatkozott és a perbeli beadványában leírt „általános” ügymenet szerint ment abban a COVID időszakban az ügyintézés, amit az is kellően bizonyított, hogy az általam akkor bevitt és leadott végrehajtó-helyettesi igazolványok átvételéről semmilyen igazolást nem kaptam, mint ahogy az általam akkor ténylegesen átadott tanulmányi igazolásom átvételéről sem.

Tekintettel arra, hogy az érdekelt a beadványában azt állította, hogy

„...a hivatal munkatársa az átvételről igazolást/elismervényt adott az iratot benyújtó személy részére...”

ezért felperesi részről indítványoztam a perben, hogy a Fővárosi Törvényszék hívja fel az érdekeltet az általam megjelölt személyek igazolványainak átvételéről kiállított igazolás/elismervénynek a csatolására.

Azonban a bíróság erre nem kötelezte sem az alperes sem pedig az érdekeltet, és meg sem indokolta a bizonyítási indítványom mellőzésének az okát.

Ezzel kapcsolatban a 2023. május 22. napján kelt felperesi beadványomban kértem a Fővárosi Törvényszéktől, hogy amennyiben pedig ezt az átvételi iratot az érdekelt nem tudja benyújtani, úgy az egyértelmű bizonyítéka annak, hogy ténylegesen ebben az időszakban nem az „általános” ügymenet szerint kezelte az érdekelt a hozzá beérkező iratokat, így az általam akkor benyújtott tanulmányi igazolást sem, így az iktatás hiányában egyszerűen az MBVK iratai között az érdekelt más iratok közé azt elkeverhette.

Álláspontom szerint a Fővárosi Törvényszék jogsértő módon nem adott helyt a bizonyítási szükséghelyzetre tekintettel a bizonyítás lefolytatására, az érdekelt által 5-6 főben megjelölt ügyintézők tanúkénti megidézésére sem, annak ellenére, hogy a COVID járványhelyzetben minden addigi eljárási, iktatási rend eltért a szokványos ügymenettől. Ezt sem az alperes sem az egyéb érdekelt egyébként nem vitatta a per során.

Fővárosi Törvényszék az Ítéletében iratellenesen tette azt a megállapítást is, hogy „...az alperesi érdekelt pedig nem vezetett név szerinti külön nyilvántartást vagy napi beosztási rendet a tevékenységet ellátó ügyintézőkről.

A bíróság rámutat arra, hogy az alperesi érdekeltnek ilyen jogszabályi kötelezettsége nem volt, és ilyen előírást a felperes sem tudott megjelölni,...

Sem az alperes sem pedig az egyéb érdekelt nem tett a perben azonban olyan nyilatkozatot, hogy névszerinti nyilvántartást, napi beosztási rendet nem vezet, ezt már csak azért sem tehetett volna, mert az Mt. szerint jelenléti ívet minden munkáltató köteles vezetni.

Azt is iratellenesen rögzítette az Ítéletében a Fővárosi Törvényszék, hogy felperesi részről nem tudtam ilyen jogszabályi kötelezettséget megjelölni, mivel erre vonatkozóan a bíróság felhívást nem intézett hozzám a peres eljárás során.

Tekintettel arra, hogy felperesi jogi álláspontom szerint a Fővárosi Törvényszék 101.K.704.094/2022/21. számú ítélete az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő volt, ezért a Kúria, mint felülvizsgálati bírósághoz felülvizsgálati kérelemmel fordultam, és kértem, hogy a Pp. 424.§ (3) bekezdése szerinti eljárásban a Fővárosi Törvényszék ítéletét egészében helyezze hatályon kívül és a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozzon, vagy az ügyben eljáró bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A Kúria a Kfv.II.37.571/2023/2. szám alatt meghozott végzésével a felülvizsgálati kérelmemet befogadta, majd az ügyben tárgyalást tartott, és a Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletével a Fővárosi Törvényszék 101.K.704.094/2022/21. számú ítéletét hatályában fenntartotta.

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletét azzal indokolta meg, hogy a Fővárosi Törvényszék ítéletében a tényállást helyes tárta fel, és a Kúria korábbi **Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésének útmutatását nagyobb részt betartotta**, ezért a felülvizsgálati kérelmemet alaptalannak tartotta.

Ugyan a Kúria az ítéletének indokolási részében rögzítette annak tényét, hogy a Vht. 239. § (6) bekezdésében szereplő **vélemény beszerzését az alperesi jogelőd valóban elmulasztotta**, de álláspontja szerint ez az eljárási szabálysértés az ügy érdemére nem hatott ki, mivel az alperesi érdekelt véleménye kötelező erővel nem bír, másrészt a jogviszony megszűnése érdekében az alperesi jogelődnek mérlegelési lehetősége nem volt a Vht. 306/L. § (6) bekezdése alapján.

A Kúria az Ákr. 62. § megsértésére vonatkozó vizsgálata során pedig azt állapította meg, hogy az önálló bírósági végrehajtó végrehajtói szolgálata megszűnése tárgyában folyamatban lévő eljárásban **az Ákr. alkalmazásával kellett volna az alperesi jogelődnek eljárnia**, azonban a közigazgatási bíróság előtt a megismételt eljárásban két lehetőség állt: vagy visszaadja az ügyet az alperes számára, vagy pótolja a hiányzó bizonyítást. Ezzel kapcsolatban **a Kúria arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a közigazgatási bíróság által az alperesi jogelőd (alperes) helyett lefolytatott bizonyítás nem teszi jogsértővé a közigazgatási bíróságnak az eljárását.**

Ezen túlmenően a Kúria szerint a Fővárosi Törvényszék helyesen jutott arra a következtetésre, hogy felperesnek nem sikerült bizonyítania a szükséges igazolás leadásának

a tényét, és a felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó, a Pp. 265. § (2) bekezdésében szabályozott bizonyítási szükséghelyzet állt volna fenn, mert a szükséghelyzet megállapíthatóságához a Pp. a fél részéről a tényállás bizonyítása lehetetlensége valószínűsítését várja el, amely a Kúria álláspontja szerint a perbeli esetben a felperes részéről nem történt meg.

Mindezen indokok alapján állapította meg a Kúria, hogy a felülvizsgálni kért ítélet a jogszabályoknak megfelelt, olyan eljárási szabálysértés a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban nem történt, amely az ügy érdemi elbírálására kihatott volna, erre tekintettel hatályában fenntartotta a Fővárosi Törvényszék által meghozott ítéletet.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék 101.K.704.094/2022/21. számú, és a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletének, valamint az Igazságügyi Minisztérium XX-IFFO/64/3/2021. számú közigazgatási határozatának alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. §-ának megfelelően az(oka)t semmisítse meg.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék 101.K.704.094/2022/21. számú, és a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. §-ának megfelelően az(oka)t semmisítse meg.

Egyben nyilatkozom arról, hogy ebben az ügyben mind a rendes mind pedig a rendkívüli jogorvoslati lehetőséggel éltem, azokat teljes egészében kimerítettem.

Ügyemben nincs folyamatban lévő felülvizsgálati eljárás a Kúria előtt, és nem kezdeményeztem perújítási, sem pedig jogegységi panasz eljárást.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Az alkotmányjogi panaszom alapjául szolgáló bírói döntést - tehát a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.37.571/2023/9. számú ítéletét - 2024. április 2. napján kapta meg jogi képviselőm, amelyet elektronikus úton küldött meg a 18128046#cegkapu megjelölésű tárhelyére a bíróság.

Mindebből következően akként nyilatkozom, hogy az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidő (az alkotmányjogi panasz benyújtására alapjául szolgáló bírói döntés közlésétől számított 60 nap) a részemről megtartásra került.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

■

indítványozóként nyilatkozom arról, hogy az alkotmányjogi panaszommal érintett ügyben peres félként, mint felperes jártam el, és az abban született bírói döntések súlyosan sértették és sértik az érdekeimet.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

Nyilatkozom, hogy a Tisztelt Alkotmánybíróság eljárását nem rendes jogorvoslati fórumként kérem, azaz nem egy újabb rendes eljárási fórumként, hanem kifejezetten az Alaptörvényben megsértett jogaim tekintetében.

A rendes perbírósági kifogásaimat ezen alapjogsértések megállapíthatóságához adom elő, mivel azok értékelése szükséges az alapjogsértés megállapíthatóságához.

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Magyarország Alaptörvényének R) cikk (2) bekezdésében foglaltak szerint:

„(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

Magyarország Alaptörvényének XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése:

„(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

Magyarország Alaptörvényének R) cikk (2) bekezdésében foglaltak szerint:

„(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével azért ellentétes a bírói döntés, mert az alperesi jogelőd által elkövetett, a Vht. 239. § (6) bekezdésében meghatározott vélemény beszerzésének elmulasztását az eljáró bíróságok, nem tekintették a közigazgatási eljárásban jogszabálysértőnek, annak ellenére, hogy az Alaptörvény egyértelműen rögzíti azt, hogy a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Tehát adott esetben az Igazságügyi Minisztériumnak is a jogszabályban meghatározottak szerint kellett volna eljárnia.

Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével ellentétes az a bírói döntés is, amikor azt állapította meg, hogy a Fővárosi Törvényszék a Kúria Kfv.II.37.370/2022./11. számú végzésének útmutatását „nagyobb részt” tartotta csak be, ennek ellenére a felperesi felülvizsgálati kérelmet alaptalannak tartotta a Kúria. Tehát a Kúria szerint a Fővárosi Törvényszék nem tett teljes mértékben eleget a Kúria új eljárás lefolytatására utasító végzésében meghatározottaknak. Ebből pedig az következik, hogy a Pp. 424. § (4) és (6) bekezdésében foglalt jogszabályt a Fővárosi Törvényszék nem tartotta be, márpedig az Alaptörvény szerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

Az Alaptörvénynek R) cikk (2) bekezdését sértette meg az a bírói döntés is, amely szerint az alperesi jogelőd nem felel az érdekeltnak a tevékenységéért, esetleges téves adatszolgáltatásáért, és ezen felül még az érdekelt által közölt adatok ellenőrzése sem a feladata.

Ezzel szemben az alperesi jogelőd a Vht. 253. § (3) bekezdése, továbbá Vht. 253/D. § (1) bekezdése szerint a Hatóság elnöke, valamint a 253/C. § (2) bekezdés c) pontjában és (2a) bekezdésében foglaltak szerint a miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol a Kar működése felett. Márpedig a jogszabályok mindenkire kötelezőek az Alaptörvény szerint.

Magyarország Alaptörvényének XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését sértette meg az alperes és az alperesi érdekelt amikor nem a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése és az Ákr. szabályai szerint lefolytatandó eljárásban és nem az Ákr. szabályai szerint járt el, ennek körében értékelni kellett volna azt is, hogy a felperes állításának igazolására lehetőséget kapott-e vagy sem a hatósági eljárásban, illetve az alperesi jogelőd eljárást egyáltalán folytatott-e le, biztosította-e a tisztességes eljárást a felperes számára. Az Alaptörvény szerint a hatóságoknak részrehajlás nélkül és tisztességes módon kell intézni az ügyeket, ami ebben az ügyben az alperesi jogelőd részéről jogszabálysértő módon elmaradt, mivel a hatósági eljárásban az alperesi jogelőd nem biztosította azt, hogy igazolhassam a hallgatói jogviszonyomat, míg az alperesi érdekelt valótlan adatszolgáltatással megtévesztette a döntést hozót, majd a saját adminisztrációs hibáját leplezve, nem jelezte az alperesi jogelődnek, hogy tévedés történt, mert hallgatói jogviszonyom fennáll, és az ezt igazoló iratot nem küldte meg az Igazságügyi Minisztériumnak. Tehát a hatóságok velem szemben nem tisztességes módon jártak el, amellyel megsértették a az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését sértette meg az alperes és az alperesi érdekelt akkor is, amikor a Vht. 306/L.§ (6) bekezdése szerinti, az önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnése tárgyában folyamatban lévő eljárásban nem a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése és az Ákr. alkalmazásával járt el az alperesi jogelőd, mivel az Ákr. rendelkezése szerinti eljárásban a döntéshozatalhoz szükséges és kötelező tényállás tisztázási kötelezettségének nem tett eleget.

„Az Európai Unió Alapjogi Chartája

41. cikk

A megfelelő ügyintézéshez való jog

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.

(2) Ez a jog magában foglalja:

a) mindenkinek a jogát arra, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák,”

Azonban az engem hátrányosan érintő ügyben az alperes és az alperesi érdekelt az egyedi intézkedés meghozatala előtt nem hallgatott meg, továbbá az általam benyújtott hallgatói jogviszonyom igazolása ellenére az alperes az önálló bírósági végrehajtói jogviszonyomat megszüntette.

A Vht. 306/L.§ (6) bekezdése azonban nem tartalmaz jogvesztő határidőre vonatkozó rendelkezést, ebből pedig okszerűen következik az, hogy ilyen esetben igazolási kérelem előterjesztésének van helye.

Az egyetemi hallgatói jogviszonyom az alperesi közigazgatási (hatósági) határozat meghozatalakor és azt követően is fennállt, és az ezt igazoló okiratot az alperesi érdekeltnek benyújtottam, azonban azt nem küldte meg az alperesnek.

Tehát a hatóságok velem szemben nem tisztességes módon jártak el, amellyel megsértették az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikk (1) bekezdését és a (2) bekezdés a) pontjában, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértette meg a bírói döntés akkor, amikor a Pp. 424. § (4) és (6) bekezdésében foglalt jogszabályt a Fővárosi Törvényszék nem tartotta be, és nem tett eleget a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésének [62] pontjában számára előírt annak a kötelezettségnek, hogy azt is vizsgálnia kellett volna, hogy az alperesi jogelőd, a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint Ákr. szabályai szerint lefolytatandó eljárásban az Ákr. szabályai szerint járt-e el, ennek körében értékelni kellett volna azt is, hogy a felperes állításának igazolására lehetőséget kapott-e vagy sem a hatósági eljárásban, illetve az alperesi jogelőd eljárást egyáltalán folytatott-e le, biztosította-e a tisztességes eljárást a felperes számára. Az Alaptörvény szerint a hatóságoknak részrehajlás nélkül és

tisztességes módon kell intézni az ügyeket, ami ebben az ügyben az alperesi jogelőd részéről jogszabálysértő módon elmaradt, mivel a hatósági eljárásban az alperesi jogelőd nem biztosította azt, hogy igazolhassam a hallgatói jogviszonyomat, míg az alperesi érdekelt valótlan adatszolgáltatással megtévesztette a döntést hozót, majd a saját adminisztrációs hibáját leplezve, nem jelezte az alperesi jogelődnek, hogy tévedés történt, mert hallgatói jogviszonyom fennáll, és az ezt igazoló iratot nem küldte meg az Igazságügyi Minisztériumnak. Tehát a hatóságok velem szemben nem tisztességes módon jártak el, amellyel megsértették a az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértette meg a bírói döntés akkor, amikor a Pp. 424. § (4) és (6) bekezdésében foglalt jogszabályt a Fővárosi Törvényszék nem tartotta be, és nem tett eleget a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a Kfv.II.37.370/2022/11. számú végzésének [64] pontjában számára meghatározott kötelezettségének. A Fővárosi Törvényszéknek vizsgálnia kellett volna azt is, hogy a Vht. 306/L.§ (6) bekezdése szerinti, az önálló bírósági végrehajtói szolgálata megszűnése tárgyában folyamatban lévő eljárásban a Vht. 240/C.§ (1) bekezdése szerint az Ákr. alkalmazásával járt-e el az alperesi jogelőd, mivel az Ákr. rendelkezése szerint az eljárásban a döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázása kötelező.

Azonban annak ellenére, hogy ennek a törvényi kötelezettségének nem tett eleget a Fővárosi Törvényszék és a Kúria a bírói döntésével annak ellenére hatályában fenntartotta a Fővárosi Törvényszék ítéletét és ezáltal az alperesi jogelőd közigazgatási határozatát, hogy az alperesi jogelőd ténylegesen az Ákr. szerinti eljárásában a döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázási kötelezettségének nem tett eleget.

Tehát a hatóságok velem szemben nem tisztességes módon jártak el, amellyel megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértette meg a bírói döntés akkor, amikor jogszerűnek tekintette a Fővárosi Törvényszéknek a bizonyítási szükséghelyzet feltételeinek hiányára vonatkozó jogi álláspontját, amit azzal indokolt meg, hogy a Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó, a Pp. 265. § (2) bekezdésében szabályozott bizonyítási szükséghelyzet nem állt volna fenn, mert a szükséghelyzet megállapíthatóságához a Pp. a fél részéről a tényállás bizonyítása lehetetlensége valószínűsítését várja el, amely a Kúria álláspontja szerint a perbeli esetben a felperes részéről nem történt meg.

Ezzel szemben a Pp. szerint a lehetetlenséget egyértelműen valószínűsítettem azzal a köztudomású ténnyel, hogy az adott időszakban fennálló COVID járványhelyzetben minden addigi eljárási, iktatási rend eltért a szokványos ügymenettől. Ezt a perben sem az alperes, sem az egyéb érdekelt egyébként nem vitatta. A bíróságnak pedig lehetősége lett volna a bizonyítás lefolytatására, az érdekelt által 5-6 főben megjelölt ügyintézők tanúkénti megidézésével, tekintettel arra, hogy az Mt. szerint jelenléti ívet minden munkáltató köteles vezetni, így a hallgatói jogviszonyomat tanúsító igazolás átvevő személyek köre pontosan behatárolható lett volna. Mindebből következően a hatóságok velem szemben nem tisztességes módon jártak el, amellyel megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

Mindebből következően álláspontom szerint a tárgyi eljárás nem volt tisztességes, nem felel meg az Alaptörvény tisztességes eljárásra vonatkozó követelményének.

Az Alkotmánybíróság rögzítette: a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bírószágnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.]. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98.).

Az EJEB gyakorlatában a tisztességes eljáráshoz való jog kiemelt jelentőségű helyet foglal el, ezért semmi nem indokolhatja korlátozó értelmezését {Perez kontra Franciaország [GC] (47287/99.), 2004. február 12., 64. bekezdés} Az EJEB következetes gyakorlata szerint az „eljárás egészét” veszi figyelembe, vagyis akkor állapítja meg, hogy sérült az EJEE 6. cikk 1. bekezdése, ha a lefolytatott eljárás egészében nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek. Egyes eljárási hibák önmagukban nem feltétlen vezetnek az eljárás „tisztességtelenségére” [Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország (10590/83), 1988. december 6., 89. bekezdés; Mirilashvili kontra Oroszország (6293/04.) 2008. december 11., 165. bekezdés]. Az EJEE 6. cikk 1. bekezdése értelmében a bíróságnak „törvény által felállított”-nak kell lennie. Az Egyezmény 6. cikke szerinti „törvény által felállított” kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy „egy demokratikus társadalomban a bírósági szervezet nem a végrehajtó hatalom mérlegelésétől függ, hanem az Országgyűléstől származó törvények szabályozzák” [Zand kontra Ausztria (7360/76.), idézi: Miracle Europe Kft. kontra Magyarország (57774/13.), 2016. január 12., 51. bekezdés] Az EJEB rámutatott, hogy a „törvény” nem csak a bírósági szervek létrehozását és illetékességét szabályozó jogszabályokat jelenti, hanem minden olyan rendelkezést, amelynek a megsértése szabálytalaná tenné egy vagy több bíró közreműködését

egy ügy tárgyalásában. Ilyen rendelkezések például azok, amelyek a bírósági tanács tagjainak függetlenségét, a hivatali idő hosszát, a pártatlanságot és az eljárási garanciák meglétét szabályozzák [Coeme és mások kontra Belgium (32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 és 33210/96), 2000. június 22., 99. bekezdés; Gurov kontra Moldova (36455/02.), 2006. július 11., 36. bekezdés]. Az EJEB gyakorlatában hangsúlyosan jelenik, hogy a bíróságok egy demokratikus társadalomban bizalmat kell, hogy keltsenek a nyilvánosságban és az eljárásban érintett felekben. Annak eldöntésében, hogy jogosak-e az aggályok egy konkrét bíróság függetlenségével vagy pártatlanságával kapcsolatban, az eljárásban érintett felek álláspontja fontos, de nem döntő jelentőségű. Döntő jelentősége annak van, hogy a felek kétségeit objektív alapon igazolni lehet-e (Morris kontra Egyesült Királyság (38784/97.), 2002. február 26., 58. bekezdés; Miroshnik kontra Ukrajna (75804/01.), 2008. november 27., 61. bekezdés] E tekintetben még a látszatnak is lehet bizonyos jelentősége, vagyis „nem csak igazságot kell szolgáltatni, hanem úgy is kell látszania, hogy igazságot szolgáltatnak” [De Cubber kontra Belgium, 1984. október 26., 26. bekezdés].”

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze az alábbiak szerint:

„Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat, vagy valamely perben jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. A "tisztességes eljárás" (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint "igazságos tárgyalás"), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl - különösen a büntetőjogra és -eljárásra vonatkozóan - az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Sőt, az Egyezségokmányban és az Emberi Jogok Európai Egyezményében - az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó - eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általánosan elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás "méltánytalan" vagy "igazságtalan", avagy "nem tisztességes". Természetesen különbözik egy adott eljárás fair voltának megítélése az abban az ügyben döntő nemzetközi bizottságok vagy bíróság eljárásában a magyar Alkotmánybíróság lehetőségeitől, amely elvont normakontrollt végez. Ez utóbbiban csupán a tisztességes eljárás megkövetelte általános ismérvek megállapítására van lehetőség. A tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a "fegyverek egyenlősége", amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. A fegyverek egyenlőségének egyik feltétele (és a nemzetközi szervek esetjogában is leginkább kimunkált területe) a felek mindegyikének személyes jelenléte az eljárási cselekmények során, illetve egyes eljárási szereplők (például szakértők) megtartása semleges pozícióban. A másik feltétel, hogy az ügyben releváns adatokat a vád,

illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével. Az előző pontban idézte az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bizottsága értelmezését ezeknek a védelem jogát szolgáló eszközöknek tág köréről. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és - megfelelő biztosítékok között - birtokolása is ezek közé a "mindenképpen biztosítandó" jogok közé sorolható. A dokumentumok megismerése; a belőlük készíthető jegyzetek szabad "birtokolása"; a dokumentumok "birtoklása" a tárgyalás alatt vagy máskor is, de csak a bíróság épületében, azonban nem elégíti ki a védelemhez való jogot, ha egyszersmind a fegyverek egyenlősége nem érvényesül. Nem egyenlő a vád és a védelem helyzete, ha az ügyész az államtitkokat képező dokumentumokat az eljárás alatt a bíróságon kívül is szabadon birtokában tarthatja, és használhatja [lásd a Be. 114. § (5) bekezdését], - míg a terhelt és a védő ebben korlátozva van...

Emellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltukban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. Ez utóbbi, minden alapjogra alkalmazandó általános mérce szükségképpen elvont, módszertani szabály lehet csak, amely a mindenkori korlátozáshoz való viszonyítást írja elő; ez utóbbi tehát itt a konkrét elem, s az alapjogok védett tartalma ezért esetről esetre eltérően alakul. Ezzel szemben az egyes alapjogoknál szereplő külön mércék a lényeges tartalmat valóban magához a fenyegetett alapjog sajátosságaihoz kötik, s ezért a korlátozás okát és súlyát nem szükségképpen értékelik; bármely korlátozással szemben is ugyanaz a határ áll. Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma állandóbban és egyértelműbben határozható meg mint azoké az jogoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.

Ilyen külön mércét tartalmaz az Alkotmány például az élethez és az emberi méltósághoz való jog esetében [ahol az Alkotmánybíróság az "önkéntes" megfosztás tilalmát abszolút tilalomként értelmezte: az élettől és méltóságtól való megfosztás fogalmilag önkéntes, e jogok teljes terjedelme lényeges tartalom (ABH 1990, 92, 106)]; hasonló tartalmi, nem viszonyításból adódó mércét alkalmaz az Alkotmánybíróság a jogállamiság, továbbá az államcélok, különösen a piacgazdaság, a szociális jogok és a környezetvédelem területén. A legnagyobb gyakorisággal azonban a büntetőjogi garanciák tekintetében ír elő maga az Alkotmány ilyen szilárd határokat a korlátozhatóság számára. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően meg is állapította például az ártatlanság védelme, a nullum crimen sine lege, s ezen belül a visszaható hatályú büntető törvényhozás tilalmának abszolút voltát. "Az alkotmányos büntetőjog alapintézményei legtöbb esetben fogalmilag sem relativizálhatók, s nem képzelhető el velük szemben mérlegelhető más alkotmányos jog vagy feladat. A büntetőjogi garanciák ugyanis már egy mérlegelés eredményét tartalmazzák." [11/1991. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 83] (Az Alkotmánybíróság a szükségesség/arányosság tesztjét egyes büntető tényállások

alkotmányosságának megítélésénél alkalmazza, amikor is arról van szó, hogy a büntetés alkalmazása valamely más jog védelmében szükséges és arányos-e; itt tehát e másik jog - például a véleménynyilvánítási szabadság - súlya meghatározó a mérlegelés eredményére.)

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott garanciák: mindenki joga arra, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el, a "bírósághoz való jog" megannyi konkrét feltételét tartalmazzák, amelyek nem abszolútak abban az értelemben mint például az említett ártatlanság vétele, de amelyek az általános szabály szerinti mérlegelésnek mégis abszolút korlátai. Nincs olyan szükségesség, amely miatt a tárgyalás "tisztességes" voltát arányosan ugyan, de korlátozni lehetne; hanem a tisztességes tárgyalás fogalmán belül alakítandó ki olyan ismérvsorozat, amely annak tartalmát adja, s csak ezen belül értékelhető bizonyos korlátozások szükséges és arányos volta. (Ugyanígy saját dogmatikája van annak, mi számít "bíróságnak", mikor "törvényes", "független" és "pártatlan" az eljáró testület stb.)."

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jogról az alábbiak szerint rendelkezett az 5/1999. (III. 31.) AB határozatában:

„Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is figyelembe vette azt, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése - figyelemmel az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikk 1. pontjának, valamint az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 6. cikk 1. pontjának értelmezésére is - a tárgyaláshoz való jognál szélesebb jogokat, illetve az állam büntető hatalmának gyakorlásával szemben szélesebb alkotmányos követelményeket állít. A "tisztességes eljárás" (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint "igazságos tárgyalás"), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl - különösen a büntetőjogra és - eljárásra vonatkozóan - az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Mi több, az Egyezségokmánynak és az Emberi Jogok Európai Egyezményének - az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó - eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni [6/1998. (III. 1.) AB határozat, ABK 1998. március, 101, 103]...

Ugyanakkor azonban az Emberi Jogok Európai Bírósága is támaszt tartalmi követelményeket a "törvénynek megfelelő eljárással" szemben. Ennek lényege, hogy bár az 5. cikk ezen kitétele lényegében a belső jogra utal, így az eljárásnak a belső jog szerint kell törvényesnek lennie, mégis a belső jognak magának meg kell felelnie az Egyezmény kifejezett vagy bennfoglalt elveivel: tisztességes (fair) és megfelelő eljárásnak kell lennie. A személyes szabadságtól megfosztás bármely esetét megfelelő hatóságnak kell elrendelnie és végrehajtania, továbbá nem lehet önkényes (vö.: Eur. Court H.R. Winterwerp judgment of 24 October 1979, Series A no 33; No. 7679/76, Dec. 14.7.77, D.R. 9 p.175; No. 10689/83, Dec. 4.7.84, D.R. 37 p. 225; No. 11531/85, Dec. 7.10.87, D.R. 53 p.128)"

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jogról az alábbiak szerint rendelkezett a 35/2002. (VII. 19.) AB határozatában:

„Az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte az indítványozó által hivatkozott "tisztesseges eljáráshoz való jog" alkotmányos tartalmát. Az Alkotmány az "igazságos tárgyalás" kifejezést használja a "tisztesseges eljárás" (fair trial) megjelölésére. Az Alkotmánybíróság elvi jelentőségű döntésében, a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.1.) rámutatott arra, hogy a tisztesseges eljárás követelménye az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt követelményeken túl az Alkotmány 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Az Abh.1. megállapításai szerint "a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás "méltánytalan" vagy "igazságtalan", avagy "nem tisztesseges". (ABH 1998. 91., 95.)...

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből - az Abh.2. megállapítása szerint - az is következik, hogy a feleknek joguk van arra, hogy az Alkotmány 45. § (1) bekezdésében nevesített bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezettségeiket elbírálja. (ABH 1997. 263., 272.) Ez az alkotmányos garancia fokozott biztosítékot teremt az állampolgárok számára az állammal szemben. A bírósághoz fordulás alkotmányos alapjoga azonban nem érvényesülhet abban az esetben, ha az eljárás kizárólag a peres felek erre irányuló egyetértése esetén folytatható le. A nézővel szemben joghátrányt alkalmazó szerv ugyanis maga dönthet arról, hogy utat enged-e a jogorvoslat érvényesülésének. Az ilyen eljárás tehát alkotmányos értelemben nem tekinthető hatékonynak: nem biztosítja ugyanis feltétlenül az érintett fél számára a peres eljárás lefolytathatóságának lehetőségét, így a perbe vihető jogok érvényesíthetőségét.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Stv. 82. § (5) bekezdése - a néző számára igénybe vehető jogorvoslati formák elégtelen és alkalmatlan szabályozása miatt - sérti a tisztesseges eljáráshoz való alapjogot, ezért ezt az előírást e határozat rendelkező részében foglaltaknak megfelelően alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette."

A 7/2013. (III. 1.) AB határozat az alábbiakat tartalmazza:

„[33] 3. Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog ebből következően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztesseges eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy "[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik." Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságtól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából

vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. [IV/3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, ABK 2012,131.; Indokolás (4) bekezdése] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, ABK 2012, 504-505.; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, ABK 2012, 622-624; Indokolás (5)]

[34] Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.

Az Alkotmánybíróság IV/140/2022 számú döntésében részletesen tárgyaltak szerint: „A jogorvoslathoz való jog korlátozható az Alaptörvény szerinti alapjogkorlátozási mérce alkalmazásával, az ilyen korlátozás együttese nem vezethet oda, hogy a bíróság (jogérvényesítésre rendeltetett) eljárása kiüresedjen, formálissá váljon. A bírósági eljárás, illetve a jog által nyújtott (kínált, ígért) jogvédelem kiüresedjen, formálissá váljon.”

„Valójában ezért lehet azt mondani, hogy a tisztességes eljárás iránti elvárás lényege, hogy a jogi szabályozás ne ígérjen, kínáljon talmi, nem valóságos igényérvényesítési lehetőséget, a jogalkalmazás részéről pedig az érintettet ne érje (a döntési jogkör diszkrecionalitásával nem igazolható) meglepetés.”

„A tisztességes eljáráshoz való jog és a jogorvoslathoz való jog természetes összekapcsolódásából, együttállásából fakadó általános szempont, hogy amennyiben a jogalkotó korlátozza a tisztességes bírósági eljárás nyújtotta eljárási garanciákat, akkor azt megfelelően ellensúlyozza a jogorvoslati eljárás érdemi hatékonyságának biztosításával; illetve amennyiben a jogorvoslathoz való jog esik jelentős korlátozás alá, azt megfelelően ellensúlyoznia kell az alapeljárás eljárási garanciáinak.

Ezáltal valósulhat meg ugyanis az a követelmény, hogy a felülbíró bíróóság valóban felülbírálatot (s ne alulbírálatot) végezzen és kerülhető el, hogy az okozott jogsérelem – pusztán az eljárási szabályok hatékonytalansága miatt – ne tudjon tényleges orvoslást nyerni.

Ellenkező esetben – vagyis mind az eljárás tisztességességének, mind pedig a jogorvoslat hatékony érvényesülésének jelentős (s egyaránt való) korlátozása esetében – annak valóságos kockázata áll fenn, hogy az ígéret, amit a jog kínál (vagyis a bírói út nyújtotta jogvédelem), valójában vagy üres, vagy hamis.”

A 22/2014. (VII. 15.). sz. határozatában az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg:

„[72] Döntésének kialakítása során az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárás követelménye kapcsán korábban megfogalmazott azon elvi tételt vette alapul, amely szerint a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. Nincs továbbá olyan szükségesség, amely miatt a tárgyalás tisztességes voltát arányosan ugyan, de korlátozni lehetne; hanem a tisztességes tárgyalás fogalmán belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja, s csak ezen belül értékelhető bizonyos korlátozások szükséges és arányos volta.

[73] A jogalkotó azzal, hogy a vitatott rendelkezés értelmében csupán a lehetőségét biztosította, de nem tette kötelezővé a másodfokon zajló eljárás első fokú bíróság elé történő visszautalását, és mindössze azt írta elő, hogy a másodfokú bíróság tárgyalást tűzzön ki, azon álláspontjának adott hangot, amelynek értelmében az eljárás tisztességességét biztosító garanciális elemek mind egy megismételt első fokú eljárásban, mind pedig az adott eljárási szakaszban, vagyis a másodfokú bíróság előtt biztosíthatók. Ez azt is jelenti, hogy az eljárás másodfokon történő folytatása estén a kivételesség és különösen az átmenetiség követelménye ugyanúgy nem sérül, mintha az általános eljárási szabályokra történő áttérés a megismételt első fokú eljárás keretei között történne meg.

[74] Az Alkotmánybíróság a másodfokú eljárás sajátosságait számba véve megállapította, hogy a jogalkotó által választott megoldás kellően átgondolt és megalapozott. A Be. által a másodfokú bíróságra ruházott jogosítványok ugyanis mind jogkérdésben, mind ténykérdésben lehetővé teszik az első fokon lefolytatott teljes eljárásnak, valamint első fokú bíróság döntésének a felülvizsgálatát. A tárgyalás eljárási forma előírása pedig megteremti azokat a kereteket, feltételeket, amelyek között a felülvizsgálat alaposságát biztosító eszközök (így különösen a terhelt nyilatkoztatása, a terhelt indítványa alapján további bizonyítás felvétele) alkalmazhatók. Mindez összességében azt eredményezi, hogy a támadott szabály alkalmas a tisztességes eljárás garanciarendszerének az eljárás azon szakaszában keletkezett hiányosságai ellensúlyozására, amelyet a terhelt tartózkodási helyének eredményes felkutatását megelőzően folytattak le.

[75] Nyilvánvaló, hogy a terhelt tartózkodási helyének ismertetéét követően szükséges intézkedések alkotmányossági vizsgálata más mérlegelést követel meg, mint azon eljárási megoldásoké, amelyek a terhelt távolléte esetén alkalmazhatóak. Az eljárás ezen eltérő szakaszaiban a tisztességes eljárás garanciarendszerének egyes elemei eltérő súllyal esnek latba. A terhelt eljárásba történő belépését követően indokolt és alkotmányosan is igazolható követelmény, hogy őt az eljáró

hatóságok olyan helyzetbe próbálják hozni, mintha az eljárás korábbi szakaszaiban is részt vett volna. Ennek a kíváncságnak ugyanakkor épp a tisztességes eljárás garanciarendszere szab határt azzal, hogy a terhelt érdekei mellett a büntető igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos elvárásokat (különösen a bírói függetlenséget és az ésszerű idő követelményét) is érvényre juttatja.

[76] Ahogyan azt az Alkotmánybíróság fentebb megállapította: a távollévő terhelttel szembeni eljárás esetében az eljárás tisztességessége nem csak akkor biztosított, ha az érintett alapjog garanciarendszerének valamennyi eleme maximálisan érvényesül. Az eljárás megőrzi tisztességes jellegét akkor is, ha ezen elemek arányos érvényesítésével kialakítható egy olyan garanciarendszer, amely által az eljárás korábbi szakaszában szükségszerűen, a terhelt távolléte okán fennállt hiányosságok, az annak következtében előállt hátrányok ellensúlyozhatók. Ez a lehetőség a másodfokú eljárásban a hatályos szabályok alapján biztosított.

[77] Lerontaná a garanciarendszer részét képező ésszerű időn belüli eljárás követelményének az érvényesülését, ha a jogalkotó valamennyi ilyen típusú eljárásban kötelezővé tenné az első fokú eljárás megismétlését, attól függetlenül, hogy a terhelt eljárási jogosítványainak érvényesítéséhez, az azzal összefüggésben távolléte következtében beállt sérelmek orvoslásához a másodfokú eljárásban is valamennyi feltétel biztosított. Ilyen esetben nem csupán a büntető felelősségre vonás gyorsításához és egyszerűsítéséhez fűződő igény, hanem a terhelt bizonytalan jogi helyzetének mielőbbi rendezéséhez fűződő terhelti igény is sérelmet szenvedne.

[78] Ellentétes lenne továbbá a bírói függetlenség követelményével, ha a jogalkotó a különeljárások érintett körére vonatkozóan, a bíróság mérlegelési jogkörét korlátozva meghatározná a szükséges és elégséges bizonyítási cselekmények körét. Hasonló következménnyel járna továbbá az is, ha a törvény ugyanezen körben - a másodfokú bíróság határozathozatalára vonatkozó általános szabályoktól (lásd: Be. 370-384. §) eltérően - az eljáró bíróság mérlegelésétől függetlenül meghatározott esetekben kötelező jelleggel írná elő a kasszációs és a reformatórius jogkörök gyakorlását. Az ilyen szabályozás épp a tisztességes eljárás követelményének érvényesülése ellen hatna."

A 3198/2013. (X. 22.) AB végzés az alábbiakat állapította meg:

„Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van hatásköre, ebbe azonban a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírósági eljárás teljes egészének felülbírálata nem tartozik bele. Az indítványozó egyrészt az Ítélet tábla ítéletében foglalt megállapításokat: a tényállást és a bizonyítékok értékelését, másrészt a perben eldöntött kérdést kifogásolta. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette,

vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna." (3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]). "A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti superbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza"

A 3311/2018. (X. 16.) számú AB határozat az alábbiakat tartalmazza:

„[28] Az Alaptörvény XXIV. cikke önálló, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, észszerű határidőn belüli ügyintézésre, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indokolására és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére. A közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásában nem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában nem azonosította a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmát meghatározó, abszolút jogot, azonban elismerte a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmához tartozó számos részjogosítvány alapjogi jellegét (pl. a hatósági eljárás időbeli dimenziója, a határozat közlése és a közlés módja, valamint a fegyveregyenlőség joga (lásd 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat Indokolás [29], [31]-[33])).

[29] 2. Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak nem a bírósági eljárásokra vonatkozó XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti mércét kellett alkalmaznia, hanem az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal összefüggésben azt kellett eldöntenie, hogy az ügyfél eljárásról való értesítéshez fűződő joga, valamint a bizonyítékok ismertetéséhez, megismeréséhez való jog visszavezethető-e az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére, és ha igen, akkor azok korlátozása a konkrét eljárásban összhangban áll-e a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal.

[30] Ezzel összefüggésben kell azt is vizsgálni, hogy a Kúria azon értelmezése, miszerint a fent említett eljárási szabálytalanságok nem hatottak ki az ügy érdemére,

mert másodfokon orvosolhatóak voltak, összhangban áll-e a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeivel.

[31] 2.1. A Ket. 29. § (3) bekezdése alapján főszabály szerint az eljárás megindításáról a hivatalból indult eljárásban az ismert ügyfelet az első eljárási cselekmény elvégzésétől számított nyolc napon belül értesíteni kell. A Ket. ismer kivételeket ezen szabály alól, így mellőzhető az értesítés, ha az veszélyeztetné az eljárás eredményességét, ha az eljárás megindítását követően a hatóság nyolc napon belül dönt, vagy a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, vagy az eljárást megszünteti, illetve ha az értesítést honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból jogszabály kizárja.

[32] A Ket. 70. § (1) bekezdése alapján, amennyiben a hatóság mellőzte az ügyfél értesítését az eljárás megindításáról, és az ügyben bizonyítást folytatott le, annak befejezésétől számított nyolc napon belül értesíti az ügyfelet, hogy megismerhesse a bizonyítékokat, azokra észrevételt tehessen, élni tudjon nyilatkozattételi jogával, valamint további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő. A bizonyítékok ügyféllel való ismertetése szorosan kapcsolódik az eljárás megindításáról való értesítés jogintézményéhez. A bizonyítékok ismertetése különösen garanciális jelentőségű azokban az esetekben, amikor az ügyfél nem értesül az eljárás megindításáról, illetve tulajdonképpen magáról az eljárásról. Ez a szabály elsődlegesen azokra az esetekre vonatkozna, amikor az ügyfelet jogszerűen nem értesítik az eljárás megindításáról. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezt a szabályt ne kellene alkalmazni akkor is, ha az eljárás megindításáról való értesítés jogszerűtlenül marad el. Fontos alkalmazási feltétel azonban, hogy a hatóság bizonyítást folytatott le. Különösen jelentős ennek a szabálynak az alkalmazása az eljárásról való értesítés jogszerűtlen elmaradása esetén, mivel a hatóság az értesítés elmaradásából eredő jogsértést éppen így tudja nagyrészt orvosolni.

[33] 2.2. Az eljárás megindulásáról való értesítés garanciális jelentőségű az ügyféli részvételi jogok gyakorlása szempontjából, mivel az eljárás megindulásáról való értesülés minden ügyféli eljárási jognak alapvető feltétele [lásd ehhez: Európa Tanács Miniszteri Bizottsága jó közigazgatásról szóló R. (2007) 7. számú ajánlása és függeléke, 8. cikk és - nagyszámú ügyfélre vonatkozóan - a 15. cikk; az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R. (87) 16. számú ajánlása a nagyszámú ügyfelet érintő hatósági eljárásokról; Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikk a megfelelő ügyintézéshez való jogról, 2. a) pontja]. Az eljárás megindításáról való értesítés tehát a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog egyik alapvető garanciája. Amennyiben az ügyfél nem értesül az eljárás megindításáról, az elsőfokú eljárásban biztosított számos ügyféli jogával nem tud élni, így például az iratmegismerési, nyilatkozattételi, indítványtételi jogával. A bizonyítékok megismeréséhez való jog szintén a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog szerves részét képezi, mert az ügyfél a bizonyítékok megismerését követően tudja kialakítani a hivatalból indított, felelősséget megállapító hatósági eljárásokban a védekezését. A nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jog érvényesülése feltételezi, hogy az ügyfél megismerhesse a hatóság bizonyítási eljárását, az annak keretében beszerzett bizonyítékokat, amelyekre a hatóság az ügyfelet érintő döntéseit alapozza (3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [36] pont). A bizonyítékok megismertetése az ügyféllel - az eljárásról való értesítés elmaradása esetén - orvosolhatná az abból eredő hátrányokat, azonban annak elmaradása tovább fokozza az ügyféli jogok sérelmét. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az eljárás megindulásáról való értesítés joga, valamint a bizonyítékok megismerésének joga a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való

jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához szükségképpen hozzátartozik.

[34] A konkrét eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vétele alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való jog. Az eljárás megindításáról való döntés, valamint a bizonyítékok ügyféllel való ismertetésének elmaradása olyan eljárási szabálysértések, amelyek kihatnak az ügy érdemére. A tisztességes eljáráshoz való jog alapján az egyes eljárási garanciák olyan értéket jelentenek, amelyek megszegése vagy be nem tartása kihat az ügy érdemére, az ügy kimenetelétől függetlenül. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme úgy is bekövetkezhet, hogy nem áll fenn oksági kapcsolat a lényeges eljárási szabálysértés és az ügy konkrét kimenetele között, azonban az ügyféli jogok érvényesíthetősége olyan sérelmet szenved, amely az eljárás egészét és körülményeit figyelembe véve eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. A konkrét esetben az eljárás megindításáról való értesítés, valamint a bizonyítékok ismertetésének elmaradása olyan eljárási szabálysértésnek minősülnek, amelyek érdemben kihatnak - az eljárás kimenetelétől függetlenül - az alapvető ügyféli jogok (pl. az indítványozási, észrevételezési, valamint a jogorvoslati jog) gyakorolhatóságára, ezáltal sérül a tisztességes eljáráshoz való jog.

[35] 2.3. A Kúria arra hivatkozott döntésében, hogy az elsőfokú eljárásban elkövetett szabálytalanságok nem hatottak ki az ügy érdemére, mert azok a másodfokú eljárásban orvosolhatóak voltak. Ennek alapja a Ket. 104. § (3) bekezdése, amelynek értelmében a másodfokú felülbírálat teljes, azaz a másodfokú döntést hozó hatóság a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást a fellebbezésben foglaltakhoz való kötöttség nélkül vizsgálja meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a közigazgatási perben az erre irányuló kereseti kérelem esetén nemcsak a másodfokú eljárás során megvalósuló eljárási szabálysértések vizsgálhatók.

[36] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Kúria ezen értelmezése nem áll összhangban a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeivel. Az elsőfokú eljárásban az ügyfelet megillető jogok és az ezek megsértése miatt igénybe vehető jogorvoslati jog nem azonos jogosultságok. Az ügyfelek bevonása nélkül lefolytatott elsőfokú eljárást ugyanis önmagában nem az teszi jogszerűvé és tisztességessé, hogy az ügyfél előterjesztett fellebbezést és annak alapján sor került a másodfokú eljárás lefolytatására. A másodfokú eljárás adott esetben - a teljes felülbírálati jogkörből adódóan is - korrigálhatja az elsőfokú eljárás hibáit, tévedéseit, azonban ez nem minden hiba esetén tehető meg. A konkrét esetben a másodfokú eljárásban fogalmilag kizárt az értesítés elmaradásának korrigálása. A bizonyítékok ismertetésének elmaradása utólag korrigálható abban a tekintetben, hogy utólag is van lehetőség azok megismertetésére az ügyféllel, azonban azok a kapcsolódó ügyféli jogosultságok (az indítványozási, észrevételezési jog), nem pótolhatóak a másodfokú eljárásban. A bizonyítással kapcsolatos indítványozási és észrevételezési jog éppen azt teszi lehetővé, hogy már az elsőfokú eljárásban ütköztetni lehessen az álláspontokat. Ha ez a bizonyítékok ügyféllel való megismertetésének elmaradása miatt nem történik meg az elsőfokú eljárásban, a másodfokú eljárásban ugyan van rá lehetőség a teljes felülbírálat okán, azonban a másodfokú döntés ellen már nem lehet jogorvoslatot előterjeszteni, így a bizonyítással kapcsolatos érvelés sem kifogásolható. Az elsőfokú döntés elleni jogorvoslat pedig az alapvető eljárási jogok korlátozása miatt fogalmilag nem lehet teljes körű. Az ügyféli jogok csorbulása emellett a jogorvoslatok számának növekedésével is jár, amely a tisztességes

eljáráshoz való jog immanens részét képező észszerű időn belül történő elbírálás követelménye ellen hat.”

3375/2018. (XII. 5.) AB határozat az alábbiak szerint rendelkezett:

„[27] 2. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján arról kellett döntenie, hogy megfelelnek-e az Alaptörvényből fakadó alkotmányossági követelményeknek azok a bírói határozatok, melyek olyan eljáráson alapszanak, amelyek az indítványozó szerint a bizonyíték(ok) előterjesztésének lehetőségét nagymértékben indokolás nélkül, észszerőtlenül korlátozták, illetve az indítványozó szerint lényegében a bizonyítást eljárási hibák miatt ellehetetlenítették. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének vizsgálata a többi alapjoghoz képest ebben a tekintetben tehát részben speciális. Ahhoz ugyanis, hogy az Alkotmánybíróság meg tudja állapítani ennek az alapjognak az esetleges sérelmét, a bírósági eljárást érdemben kell, hogy megvizsgálja. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság jelen ügyben nem negyedfokú bíróságként járt el, és nem mérlegelte újra a bizonyítékokat (a bizonyítást), hanem azt vizsgálta meg, hogy az indítványozónak objektíve lehetősége volt-e a bizonyításra, illetve a bizonyítékok előterjesztésére. Ilyen érdemi alkotmányossági vizsgálat hiányában ugyanis az Alkotmánybíróság egyetlen esetben sem tudná megállapítani egy bírósági eljárás esetleges tisztességes eljáráshoz való jogot sértő voltát sem, az alkotmányossági vizsgálatnak ugyanis ebben az esetben formálisan hiányozna a tárgya. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg...

[35] Az Alkotmánybíróságnak a fenti következetes gyakorlatot szem előtt tartva és azt követve jelen ügygel összefüggésben azt kellett megvizsgálnia, hogy a rendesbírósági eljárásban - az indítványozó által előadott érvek és indokok alapján - sérült-e az indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga. A tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti ugyanis olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától, vagy jogosultságától fosztja meg, olyan kérdések tekintetében, amelyek érdemben befolyásolják, elnehezítik vagy akár el is ellehetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét.

[36] Az Alkotmánybíróságnak tehát a jelen ügyben - melynek tárgya kizárólag a kiskorú gyermek(ek) jogellenes visszatartása volt - azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy sérült-e a tisztességes eljáráshoz való alapjog akkor, amikor a bíróság a gyermekek érdekének érvényesülését nem tette lehetővé azáltal, hogy a bíróság ebbéli meggyőződésének megszilárdítása érdekében - ebben a speciális esetben - nem folytatta le a lehető legszélesebb körű bizonyítást, illetve a bizonyítékok előterjesztésének a lehetőségét az egyik fél számára megnehezítette, illetve objektíve lehetetlenné tette. Megvizsgálta az Alkotmánybíróság továbbá azt a kérdést is, hogy a bírósági eljárásokban történtek-e olyan eljárási jellegű szabálytalanságok, melyek együtthatása azt eredményezte, hogy az eljárás minősége vált tisztességtelenné. Ez ugyanis az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a bírói döntések alaptörvény-ellenességéhez vezethet. A tisztességes eljáráshoz való jognak ugyanis olyan ügyekben, ahol a gyermekek érdekeinek a védelme különösen hangsúlyos, fokozottan kell, hogy érvényesüljön. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a bíróság a szakértő kirendelésére irányuló indítványt lényegében érdemi indokolás nélkül utasította el, ugyanakkor az egyéb bizonyítékok előterjesztésére rendkívül rövid, lényegében objektíve betarthatatlan határidőt adott...

[50] A jelen ügyben a fenti rendelkezéseket és a bíróság által elbírált esetet egybevetve - kizárólag alkotmányossági és nem szakjogi szempontból - az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben. Ennek megítéléséhez azonban az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia azt, hogy az indítványozó által állított egyes eljárási hibák összességükben vezethettek-e az eljárás tisztességtelen minőségéhez.

[53] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapítja, hogy a kérelmezett egyetlen bizonyítási lehetősége a szakértő kirendelése lett volna ebben a speciális eljárásban, azonban a bíróság a szakértő kirendelését megalapozott indokolás nélkül megtagadta. Önmagában ugyanis arra utalni, hogy az eljárás elhúzódását eredményezné a szakértő kirendelése, nincsen arányban azzal a hátránnyal, hogy egy ilyen eljárásban a kiskorú gyermekek érdekeit (melyek vizsgálatát az idézett egyezmények is kifejezetten kimondják és hangsúlyozzák) a bíróság semmilyen módon nem veszi figyelembe. Az olyan eljárás, mely a gyermek érdekeinek kiderülését lehetetlenné teszi, nem felel meg a tisztességes eljárás alaptörvényi követelményének...

[56] Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy "[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon (lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34])" (Indokolás [26])."

A 26/2020. (XII. 2.) sz. határozatában az Alkotmánybíróság az alábbiakat mondta ki:

„[20] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványai közül a törvény által létrehozott bírósághoz (más néven a törvényes bíróhoz) való jog kapcsán a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatban összefoglalta az általa - a nemzetközi jog alapelveire és gyakorlatára is tekintettel - korábban, például a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatban megtett legfontosabb elvi megállapításokat. Az itt rögzítettek szerint az Alkotmánybíróság a 993/B/2008. AB határozatában megállapította, hogy a törvényes bírótól való elvonás tilalma ""- az önkényes ügyelosztási renddel szemben - az eljárás részt vevőit megillető biztosíték, aminek csak egyik eleme a Bszi. szabályaira épülő szolgálati beosztás szisztémája. Annak megítélésakor, hogy a konkrét ügyben ki tekinthető törvényes bírónak, ugyanilyen súllyal jönnek számításba - többek között - az eljárási törvénynek a hatáskörre, illetékességre, a jogorvoslati rendre és a tisztességes eljárás követelményének biztosítására vonatkozó további rendelkezései. Az pedig éppen a törvény előtti egyenlőség érvényesülését szolgálja, hogy az említett jogszabályok mindenki számára olyan bíró közreműködését garantálják, akitől az ügy tárgyilagos megítélése nyilvánvalóan elvárható". (Idézi a 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [33]; 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [38])...

[24] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy azt a "bírósgot tekintí az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére köteles bíróságnak, amelynek ügydöntő határozata ellen nincs helye további hazai jogorvoslatnak" (Indokolás [26]). Az eljáró bíró előzetes döntéshozatali kezdeményezését illetően pedig megállapította, hogy "[a]z Alkotmánybíróság e tekintetben osztja a Bíróság álláspontját, azaz az előterjesztési kötelezettséget nem tekintí automatikusnak és feltétlennek. A tagállami bíró mérlegelési jogkörébe tartozik tehát annak eldöntése, hogy előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményez, avagy sem." (Abh., Indokolás [29]) Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljáró bíróság elutasító döntése az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről csak indokolt döntésben lehetséges, ugyanis ennek hiánya felvetheti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét. "Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint - a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadóan - az eljáró bíróságnak függetlenül attól, hogy kötelezettnek minősült-e vagy sem, továbbá függetlenül attól, hogy helyt ad-e a kezdeményezésre irányuló kérelemnek, avagy sem, alakszerű döntést kell hoznia a kezdeményezésről, és azt legkésőbb az ügydöntő határozatban meg kell indokolnia. Az indítványozó peres fél ugyanis joggal számíthat arra, hogy az ügye kapcsán felmerült és annak eldöntése szempontjából releváns közösségi jogi probléma a Bíróság elé kerül. Ennek elmaradása érdemi kihatással lehet a jogvita végeredményére, ezért a bíróság köteles megindokolni az indítvány elutasítását, mivel egyrészt ez garantálja, hogy megalapozott döntést hozott a kezdeményezés tárgyában, másrészt a peres fél innen ismerheti meg a döntés okát." (Indokolás [60]) Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezési kötelezettség tárgyában tehát az eljáró bíróság indokolt döntést köteles hozni (3082/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [36]-[37]; 3003/2017. (II. 1.) AB határozat, Indokolás [27]-[30]; 3142/2019. (VI. 13.) AB határozat, Indokolás [15]-[16])."

A 3068/2020. (III. 9.) AB határozat az alábbiakat mondja ki:

„[32] A tisztességes eljárás (fair trial) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95]. A tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266].

[33] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály de facto nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége (22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]).

[34] Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán - többek között - a 22/2014. (VII. 15.) AB határozatában kifejtette: Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a

büntetőeljáráásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen (erre nézve lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]).

[35] Az Alkotmánybíróság számos határozatában kimondta, hogy a testület az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor (3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]). Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon (3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]). A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat (3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]).

[36] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: mint ahogyan jelen ügyben is, elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig - mérlegelés eredményeként - mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve (vö.: 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]).

[37] 3. Az Alkotmánybíróságnak a fenti következetes gyakorlatot szem előtt tartva és azt követve jelen ügygel összefüggésben azt kellett megvizsgálnia, hogy a rendes bírósági eljárásban - amiatt, hogy a bíróságok nem tettek eleget az Alkotmánybíróság korábbi határozatában foglaltaknak - sérült-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joga. "Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz" (3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [19]).

[38] Az Alaptörvény 28. cikk értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.

[39] Az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik annak vizsgálata, hogy a rendes bíróságok az Alaptörvényt megfelelően értelmezik-e.

[40] Az Alkotmánybíróság a 17/2016. (X. 20.) AB határozatban megállapította, hogy "[a]z Alkotmánybíróság megítélése szerint ítéleteikben sem a Kúria, sem a Fővárosi Ítélőtábla ezeket az értelmezési kérdéseket nem vizsgálta kimerítően, ezért sem a

felülvizsgálati, sem a jogerős ítélet nem felel meg az Alkotmánybíróság által az Abh.-ban értelmezett és az indítványozó által felhívott Alaptörvény IX. cikk (1)-(2) bekezdéseinek. Ugyan a Kúria felülvizsgálati ítéletében már részletesebben igyekezett felhozni az Abh.-t [28/2014. (IX. 29.) AB határozat], tartalmában azonban nem érvényesítette teljes mértékben az abban foglalt alkotmányos vizsgálati szempontokat. [...] A bírósági jogalkalmazásnak tehát abban az értelmezési tartományban kell mozognia, amit az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikke tekintetében az Abh.-ban kialakított. Nem elegendő, ha a bíróságok az Abh. Indokolásának egyes részeit kiemelik, míg az alkotmányos értelmezés más részeinek nem tulajdonítanak jelentőséget. [...] A Kúria ítélete mindezek alapján jelen formájában nem pótolta a jogerős ítéletből hiányzó mérlegelést. Természetesen az a Kúria megítélésének körébe tartozó kérdés, hogy a felülvizsgálat során kizárt bizonyítás okán egyáltalán lett volna-e módja arra, hogy az alaptörvény-ellenes módon hiányzó mérlegelést elvégezze. Az azonban már nem tartozik ebbe a mérlegelési körbe, hogy érvényt szerez-e az Alaptörvény 24. cikke (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint "[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve". Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Alaptörvény e cikke mérlegelést nem tűrően az Alkotmánybíróság kötelezettségévé teszi, hogy az Alaptörvénybe ütköző bírósági döntést megsemmisítse és ezáltal is érvényt szerezzen az Alaptörvény normahierarchiában betöltött legfőbb szerepének. Ezt az alkotmányos rendben betöltött kiemelkedő szerepet bontja ki az Abtv. mint sarkalatos törvény 39. § (1) bekezdése, amely az alkotmánybírósági határozat mindenkire nézve kötelező erejét állapítja meg. Ezt vonná kétségbe az, ha az alkotmánybírósági határozatot akár a jogalkotó, akár - mint jelen esetben - a jogalkalmazó szelektíven, megszorítóan alkalmazná, illetve más módon nem érvényesítené megfelelően." (Indokolás [29]).

[41] Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy "[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon (lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34])." (Indokolás [26])"

A 11/2022. (VI. 2.) AB határozat az alábbiak szerint rendelkezett:

„[15] 1. "Az Alkotmánybíróság a jelen határozatában is szükségesnek ítéli rögzíteni azt, hogy a Kúria alkotmányjogi panaszokkal támadott hitelesítő döntésében szereplő kérdés törvényességi szempontú vizsgálata a Kúria kizárólagos hatáskörébe tartozik. Ebből következően az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül a Kúria hitelesítő döntését, abban a törvényességi kérdésben, hogy a hitelesített kérdés az Nsztv. [a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény] 9. § (1) bekezdésében

foglalt - választói illetve törvényalkotói - egyértelműség követelményének megfelelt-e. [...] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában és az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntés alaptörvényellenességének a vizsgálatára rendelkezik hatáskörrel." (Abh1., Indokolás [28]) Megerősíti az Alkotmánybíróság a következetes gyakorlatát, miszerint "[a] kérdés hitelesítése körében - ahogyan a jelen ügyben is - a Kúria döntése mint bírósági döntés az Alaptörvény 24. § (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal támadható meg, de az alkotmányjogi panasznak Alaptörvényben biztosított jog (pl. tisztességes eljáráshoz való jog, népszavazáson való részvétel joga) sérelmére kell hivatkoznia, a népszavazásból kizárt tárgykörök mikénti értelmezését - alapjogi sérelem állítása nélkül - önmagában nem lehet vitatni az Alkotmánybíróság előtt." (3195/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [21]) Az indítványozó jelen ügyben alapjogsérelemeket állított, továbbá indítványából következett a költségvetéssel összefüggő tiltott népszavazási tárgykör alkotmányos értelmezésének szükségessége is. Az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, ami a jelen alkotmányjogi panasz eljárásban is irányadó.

[16] 2. A fentiekből következően az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása során azt kellett vizsgálnia, hogy a Kúria hitelesítő döntésében szereplő kérdés nem ütközik-e az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontjában foglalt tiltott népszavazási tárgykörbe, s ezzel sor kerül-e alapjogsérelem előidézésére. Ebben az alkotmányossági kérdésben a fent jelzett kivételes feltételek teljesülése miatt az Alkotmánybíróságnak el kellett végeznie a Kúria jogerős végzésében foglalt hitelesítő döntés (az ennek tárgyát képező kérdés) alkotmányossági felülvizsgálatát.

[17] 2.1. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy jelen ügyben különös figyelemmel kell lenni az Alaptörvény és az Alkotmány közötti eltérő szabályozásra. Az alkotmányozó az Alaptörvényben "A közpénzek" címhez tartozó cikkek, illetve a költségvetési gazdálkodásról szóló N) cikk megalkotásával egyértelműen, alaptörvényi szinten kifejezte a gazdasági és pénzügyi jogi rendelkezések alkotmányos alapjait. Ezt illetően az N) cikk (1) és (3) bekezdéseiben rögzítette a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét, illetve hogy az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a helyi önkormányzatok és más állami szervek feladatuk ellátása során ezen elvet kötelesek tiszteletben tartani. A 8. cikk (3) bekezdés b) pontjában felállított tiltott népszavazási tárgykörből kitűnik az alkotmányozó azon akarata, hogy a költségvetés stabilitását népszavazás mint kivételes közvetlen hatalomgyakorlás ne veszélyeztesse. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a jelen ügyben figyelemmel volt a 8. cikk (3) bekezdés b) pontjában foglalt tilalom mögött álló alkotmányozói akaratra, illetve az Alaptörvény fent bemutatott módosult szabályozására is.

[18] 2.2. A kizárt tárgykörök vizsgálatával összefüggésben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy "az alkotmányi felsorolásból következik, hogy az alkotmányi szabályozás kiemelkedő jelentőségével a tiltott tárgykörök zárt, szoros értelmezése áll összhangban" [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 394]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a költségvetési törvényre vonatkozó kizáró ok alapján valamely kérdés akkor nem bocsátható népszavazásra, ha a kérdés a költségvetési törvény módosítását tartalmazza, vagy a kérdésből okszerűen következik a tiltott tárgykörként megjelölt törvények megváltoztatása, illetve ha a kérdés arra irányul, hogy a választópolgárok pontosan határozzanak meg jövőbeli költségvetési törvényben szereplő egyes kiadásokat (vö. 51/2001. (XI. 29.)

AB határozat, ABH 2001, 392, 394-395; 58/2007. (X. 1.) AB határozat, ABH 2007, 676, 683; 40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [18]; Abh1., Indokolás [31]). Az Alkotmánybíróság tehát az 51/2001. (XI. 29.) AB határozat óta e három esetkörre nézve értelmezi a költségvetéssel összefüggő tiltott tárgykört, amely értelmezés az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontja és az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontja szerinti tilalmak közötti párhuzamra való tekintettel az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény hatálybalépését követő gyakorlatban is fenntartható (Abh1., Indokolás [31]). Az Alkotmánybíróság megerősíti gyakorlatát, amely szerint "annak megítélésénél, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés, illetve a megtartandó népszavazás a költségvetési törvényben szereplő egyes bevételi vagy kiadási tételekkel közvetlen és jelentős kapcsolatban áll-e, a költségvetés egyes elemeinek akár pozitív, akár negatív meghatározását jelenti-e, az Alkotmánybíróság esetenkénti mérlegelés alapján dönt. A vizsgálatnál az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi szempontokat veszi alapul, nem a költségvetéssel kapcsolatos pénzügyi jogi megfontolásokat." (10/2016. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [34])

[19] Jelen népszavazási kérdés az "igen" válaszok többsége esetén arra vezetne, hogy az álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 27. § (3) bekezdése szerinti 90 nap helyett 270 nap lenne. Az álláskeresői járadékról szóló költségvetési előirányzat összegét a passzív kiadásokra, álláskeresői támogatásokra irányadó tervszámként a Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló 2021. évi XC. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 1. mellékletében foglalt XLVII. Gazdaság-újraindítási Alap fejezet, 4. cím, 3. alcím tartalmazza. A Kvtv. 4. melléklet 62. pontja szerint az ezen alcím alá tartozó költségvetési tételek a központi alrendszer olyan előirányzatainak minősülnek, amelyek teljesülése módosítás nélkül eltérhet az előirányzattól (ún. felülről nyitott előirányzatok). Ennek megfelelően az "igen" válaszok többsége esetén sem merülne fel a költségvetési törvény formális módosításának szükségessége. Ebből azonban nem következik, hogy a népszavazási kérdés nem áll a költségvetési törvényben szereplő egyes bevételi vagy kiadási tételekkel közvetlen és jelentős kapcsolatban, illetve hogy nem jelenti a költségvetés egyes elemeinek akár pozitív, akár negatív meghatározását.

[20] "Akkor, amikor arról kell döntenie, hogy valamely kérdésben a népszavazás kizárt a népszavazási kizárt tárgykörre vonatkozó szabály értelmében, a népszavazási kérdés tartalmát figyelembe kell venni." (Abh1., Indokolás [32]) A jelen eljárás tárgyát képező kérdés a Kúria által sem vitatottan az álláskeresői járadék folyósítási idejének meghosszabbítására irányul. Ezzel a kérdés pedig közvetetten a folyósított összeg, s így az erre szánt előirányzat növelésére vezet. Az álláskeresői járadéknak a meghosszabbított folyósítási időtartamra nézve a központi költségvetésből történő biztosítása a felülről nyitott előirányzat összegszerű változása nélkül is megalapozza az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontjában foglalt tilalom fennállását. Ennek oka, hogy a népszavazásra bocsátandó, az álláskeresői járadék folyósítási idejének növelésére vonatkozó kérdés szövegszerűen ugyan nem tartalmazta a költségvetési törvény módosítását, de okszerűen és matematikailag következik a kérdésből a tiltott tárgykörként megjelölt törvény tartalmának - a költségvetési törvényben a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap kiadási főösszegének - megváltozása. A népszavazásra szánt kérdésből érvényes és eredményes népszavazás esetén szükségszerűen következik a passzív kiadásokra, álláskeresői támogatásokra a költségvetési törvényben előírt összeg emelkedése, ezért az az ország éves költségvetéséről szóló törvényt közvetlenül és jelentős módon érinti. Annak ellenére

tehát, hogy a felülről nyitott előirányzatok esetén a költségvetési törvény módosításának szükségessége kényszerűen nem merül fel, a kérdés tartalmilag érdemben és számszakilag változtat a központi költségvetésen.

[21] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a Kúria Knk.I.40.793/2021/9. számú végzése olyan kérdést hitelesített, amely az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdésének b) pontjában foglalt tiltott tárgykörbe ütközik. Az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet meghozatala során a Kúria ugyanis nem alkalmazta helytállóan a kizárt tárgykörbe tartozó költségvetési törvény fogalmának az Alkotmánybíróság által kialakított értelmezését. In concreto az álláskeresői járadék folyósítási idejére vonatkozó, in abstracto a költségvetés felülről nyitott előirányzatait érintő népszavazási kérdés tehát ellentétes az Alaptörvénnyel.

[22] Az Alkotmánybíróság a Kúria népszavazási ügyben hozott hitelesítő döntése kapcsán preventív alkotmányos kontrollt gyakorol. Az Alaptörvény értelmében tiltott tárgykörben nem lehet népszavazást tartani; ha a Kúria jogértelmezése sérti az alaptörvényi tilalmat, akkor egy alaptörvény-ellenes kúriai döntéssel hitelesített kérdésben indulhat meg az aláírásgyűjtés, és kerülhet sor népszavazásra. Az Alkotmánybíróság alkotmányos kontrolljának dogmatikai alapja valódi panasz hatáskörben, tiltott tárgykör esetén a népszavazás jogintézményének a védelme, annak megakadályozása, hogy tiltott tárgykörben hitelesített kérdésben kerülhessen sor népszavazásra. A népszavazáshoz való alapjog mint kivételes és közvetlen hatalomgyakorlási forma sem eredményezhet/ keletkeztethet az Országgyűlés oldalán olyan kötelezettséget, ami alaptörvény-ellenes jogalkotásban ölt testet. A preventív kontroll az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben azzal a korláttal jár, hogy adott esetben a Kúria hitelesítő döntését követően a választópolgárok már aláírásukkal támogatták a kérdést, és arról az Alkotmánybíróság döntését követően (utólag) derül ki az, hogy alaptörvényi tilalomba ütközött. A választópolgári akarat (ami az aláírásokban ölt testet) figyelmen kívül hagyása épp a mondott preventív alkotmányos jogvédelemből kell, hogy következzen.

[23] 2.3. A továbbiakban az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a Kúria tiltott népszavazási tárgykörre vonatkozó értelmezést tartalmazó döntése előidézett-e alapjogsérelmet. E körben először rögzítette, hogy "[a]z Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek." (23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [26], megerősítve: Abh2., Indokolás [29]) Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az önkényes bírói jogértelmezés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. Az Alkotmánybíróság a jogalkalmazói önkény fennállásából fakadóan azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Amennyiben a bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályok figyelmen kívül hagyásával jár el, a jogértelmezési hiba contra constitutionem önkényessé válik (Abh2., Indokolás [30]). Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságokra nézve expressis verbis rögzíti az Alaptörvénnyel összhangban lévő, alkotmánykonform értelmezés kötelezettségét. "Az Alaptörvény 28. cikke az alkotmánykonform értelmezés követelményeit a jogszabályok bíróság általi alkalmazása körében határozza meg, mivel azonban a népszavazás a közvetlen hatalomgyakorlás megnyilvánulásaként - főszabályként - jogalkotásra

irányul, a Kúria a népszavazási kérdés hitelesítésekor sem tekinthet el ezen alaptörvényi rendelkezés érvényre juttatásától." (Abh2., Indokolás [31])

[24] Az Alkotmánybíróság jelen panaszeljáráásban azt vizsgálhatta, hogy a felülről nyitott költségvetési előirányzatokat érintő népszavazási kérdés tiltott tárgykörbe ütközésére vonatkozó kúriai jogértelmezés az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alkotmánykonform értelmezési kötelezettség alapján összhangban van-e az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontjának alkotmányos tartalmával, és ennek következtében megvalósult-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme.

[25] Ezen vizsgálat eredményeképp az Alkotmánybíróság megállapította, hogy - szemben a Kúria értelmezésével - a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontjában megfogalmazott, "A közpénzek" cím alatti cikkek, valamint az N) cikk (1) és (3) bekezdései fényében értelmezendő tiltott tárgykörbe ütközik, mivel tartalmilag érdemben és számszakilag változtat a központi költségvetésen, illetve annak végrehajtásán, így közvetlenül és jelentősen érinti az ország éves költségvetéséről szóló törvényt. A kérdés tehát a folyó évi költségvetési törvényben szereplő, felülről nyitott előirányzat meghatározására irányul, amely az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján tiltott, mivel úgy érinti a folyó évi költségvetési törvény tartalmát, hogy egy, az abban meghatározott felülről nyitott előirányzatra vonatkozik, annak számszaki változását eredményezi. Érvényes és eredményes népszavazáson az "igen" válaszok többsége esetén az álláskeresési járadék folyósítási idejének törvényi felemelése a népszavazás hároméves kötőereje miatt pedig nemcsak a folyó évi költségvetésre nézve jelent változást, hanem az ezt követő költségvetésekre is kihatással van. A Kúria tehát az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályok figyelmen kívül hagyásával járt el, a jogértelmezési hiba ebből következően contra constitutionem önkényessé vált, amellyel megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. A Kúria döntése alaptörvény-ellenes, ezért azt az Alkotmánybíróság megsemmisítette."

Drinóczi Tímea: A tisztességes eljáráshoz való jog az alkotmányos párbeszéd tükrében című tanulmányában (JURA, 2014/1.) az alábbiakat rögzíti:

„Az AB döntésének központi eleme az a folyamatosan alkalmazott megállapítás, miszerint "az egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. Az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket. Kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye."[13] Ebből is következik, hogy "a közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszerűség követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők."[14] Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne létezhetnének alkotmányos megoldások e követelmények megvalósítása érdekében.[15]...

Az indokolásban ugyanis az AB miután tisztázta az EJEB gyakorlatához kapcsolódó viszonyát, lényegében az egyébként már kidolgozott saját esetjoga mellett hivatkozott az EJEB joggyakorlatára vagy korábbi döntésében [67/1995. (XII. 7.) AB határozat] való hivatkozásra utalva vagy azzal a fordulattal, hogy az AB "gyakorlata egybevág a Bíróságéval". Ezt történt a "pártatlansággal" és a "látszattal": pl. 67/1995.

(XII. 7.) AB határozat, 17/2001. (VI. 1.) AB határozat - Huseyn ügy; a "többletjogokkal" és "a fegyverek egyenlőségével": több AB határozat[18] - DMD Group ügy. Az ezekre történő, indokolás által alkalmazott hivatkozás azt az érzetet kelti, mintha az AB megerősítést keresne a saját értelmezéséhez, nem pedig egyértelműen az Egyezménybe való ütközést vizsgálná. Ez akként is értelmezhető, hogy az AB a pártatlanság, a látszat és a fegyverek egyenlősége magyar alkotmányi elvének a tartalmát, kereteit igyekezett meghatározni a strasbourgi esetjog segítségével hívásával, alkalmazásával. Tehát nem arról az eddig módszerről van szó, hogy az Egyezmény magasabb szintű védelmét alkalmazta volna a magyar joggal szemben (ld. pl. házasságkötéshez való jog), vagy éppen fogódzót keresett volna (tartalmaz-e valamilyen részjogosultságot az alkotmányban rögzített alapjog).[19]...

Az az EJEB szerinti kíváncsi viszont, miszerint az önkényesség látszatának elkerülése érdekében a szignálásra vonatkozó döntésben megmutatkozó mérlegelést objektív paraméterekkel kell körülbástyázni (DMD Group ügy), illetve a fegyverek egyenlőségét elősegítendő megfelelő előzetes szabályokat kell alkotni (Coéme ügy) már önmagában is hivatkozási alap[20] volt az AB számára arra, hogy megállapítsa a vitatott szabályozás EJEB gyakorlatba, illetve Egyezménybe való ütközését, majd "[m]indezekre tekintettel" az alkotmányellenességet is. Ugyanakkor az indokolásnak ezen a részén végigvonuló kettősség miatt ezeknek az eseteknek az ilyen módon történő felhívása úgy is értelmezhető, mintha az AB által is megfogalmazott eljárási szabályok szükségességének [pl. a 20/2005. (V. 26.) AB határozatban,[21] a 32/2002. (VII. 4.) AB határozatban,[22] a 17/2001. (VI. 1.) AB határozatban[23]] a konkrét ügghöz közelebb álló "példákkal történő kibontása" lenne. Vagyis, itt is felmerülhet az az értelmezés, hogy az AB a legmegfelelőbb tartalmát kereste a tisztességes eljáráshoz való jognak (mivel az objektív eljárási szabályok meglétének szükségességét már önmaga is megállapította), és a lényegi szövegazonosság miatt az EJEB gyakorlatát hívta segítségül. Mivel pedig ha konkrét ügyben (tisztességes eljárás, pártatlanság) a magyar szabályozás alkotmánysértő, akkor egyezményesértő is, és fordítva, egyáltalán nem vitatható a módszer alkalmazása...."

Sulyok Tamás alkotmányjogász a 2015/2. sz. Alkotmánybírósági szemlében „A tisztességes eljáráshoz való jog újabb kihívásai” elnevezésű tanulmányában az alábbiakat fejtette ki:

„A tisztességes eljáráshoz vagy tisztességes tárgyaláshoz való jog a bírói eljárások alkotmányos zsinórmértéke, amely zsinórmérték alapjogi védelmet nyer az Alaptörvény szerint, továbbá emberi jogi védelmet az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény, az Emberi Jogok Európai Egyezménye[2] (továbbiakban: EJE) szerint. A tisztességes eljáráshoz vagy tárgyaláshoz való jog önálló és autonóm alkotmányjogi dogmatikával rendelkezik. A tisztességes eljáráshoz, tárgyaláshoz való jog klasszikus alkotmányjogi szabály, klasszikusan tiszta alkotmányjogi norma, amely lényegét tekintve teljesen független minden szakjogi érintettségtől...

2.2. A bírósághoz fordulás jogának kiüresedése.

A bírósághoz fordulás jogának központi eleme a hatékony bírói jogvédelem.

Ha az egyik peres fél a bizonyítás során teljesen eszköztelenné válik, a bírósághoz fordulás joga nem érvényesül hatékonyan, kiüresedik, és emiatt az eljárás nem tisztességes.

Az Alkotmánybíróság 2015. június 8. napján kelt IV/1204-8/2014. számú határozatában megsemmisítette a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7. K. 27.809/2013/3. számú ítéletét. A tényállás szerint a határátkelőn történő kiléptetést megelőző tengelysúly mérés alapján a panaszos gépjárműve túlsúlyt mutatott, amiért az elsőfokú közigazgatási hatóság a helyszínen azonnal 500 000 Ft közigazgatási bírság megfizetésére kötelezte.

A kontroll-mérésre a panaszosnak csak az elsőfokú közigazgatási határozat kihirdetését követően biztosítottak lehetőséget, amelynek során a mérés már nem mutatott a határértéket meghaladó értéket. A két mérlegelés között a jármű a határátkelő meghatározott részét nem hagyta el, és a rakomány vámszárral egyenértékű feladói zárja sértetlen volt. A panasszal támadott bírói döntés a bírságot megállapító jogerős közigazgatási határozattal szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmet és a panaszos valamennyi bizonyítási indítványát elutasította. A bíróság álláspontja szerint a közigazgatási szerv kötelessége a tényállás feltárása, ennek eleget tett, ezért az azt vitató panaszos felperesnek a perbeli bizonyítási indítványait (szakértő, tanú) elutasította, ám az a közigazgatási iratokból is megállapítható volt, hogy a kontrollmérés és a bírság alapját képező mérés eredménye teljesen ellentétes volt.

Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alapügyben a peres felek egyike (vagyis a panaszos) eszköztelenné vált a bizonyítási eljárás során. Perbeli jogosítványai olyan mértékben csorbultak, ami felveti az alkotmányos alapjogvédelem indokoltságát. A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélése tartalmi vizsgálatot igényelt, amelynek során arra kellett választ adni, hogy a panaszosnak volt-e lehetősége jogi álláspontja és az azokat alátámasztó bizonyítékok előadására, és érvényesítésére vagy ellenkezőleg: el volt zárva a hatékony bizonyítási eszközök igénybevételének lehetőségétől.

Az Alkotmánybíróság a fentiekkel kapcsolatban is hangsúlyozta: nem kívánja elvégezni a bizonyítékok újbóli (jogi értelemben vett) mérlegelését; ez a hatóságok és a rendes bíróságok feladata. Alaptörvényből fakadó funkcióját viszont úgy tudja a konkrét ügy kapcsán betölteni, ha rámutat: olyan, az ügy eldöntése szempontjából releváns tényezőket hagyott figyelmen kívül a Bíróság, amely tény önmagában a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozta.

Az Alkotmánybíróság határozata egy olyan szélsőséges bizonyítási helyzetbe került panaszos számára adott alkotmányos jogorvoslatot, akinek a bírósághoz forduláshoz való alapjogát a közigazgatási bíróság eljárása kiüresítette, és őt jogai védelmében teljesen eszköztelenné tette.

Az eljárás minősége akkor tisztességes, ha a bírói eljárás nem formális, hanem a konkrét helyzetben képes a felek részére hatékony jogvédelmet nyújtani. Ha az egyik peres fél teljesen el van zárva a bíróság előtti bizonyítás lehetőségétől, az eljárás tisztességes minősége hiányzik...

2.4. A bírói jogértelmezéssel összefüggő kérdés, hogy megalapozza-e az eljárás tisztességtelenségét, ha a bíróság nem az Alaptörvényben meghatározott jogértelmezési módszereket alkalmazza.

A 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat vizsgálta ezt a kérdést. A panaszos a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét lényegében azért állította, mert álláspontja szerint az eljáró bíróság az alkalmazandó jogi norma értelmezésének törvénysértő módszerét választotta, s ennek következtében olyan kirívó jogértelmezési hibát vétett, amely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Az Alkotmánybíróság több határozatban rámutatott, hogy "[a] »jogot« végül is a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg", s hangsúlyozta, hogy a

hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését - különösen, ha az értelmezés a Kúria határozatában jelenik meg - el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.

Ezért a bírói döntésben megjelenő jogértelmezés kizárólag akkor támadható alkotmányjogi panasszal, ha az valamely az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezet {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]}.

Ilyen alapjogi érintettség nélkül az Alkotmánybíróságnak nincs jogköre a bírói jogértelmezés felülvizsgálatára.

Az EJEB gyakorlatával [Ryabykh kontra Oroszország (52854/99), 2003. július 24., Beian kontra Románia (30658/05), 2007. december 6.] hasonlóságot mutat az Alkotmánybíróságnak az a gyakorlata, miszerint egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem contra legem jogalkalmazási - tulajdonképpen jogalkotási - tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét.

"A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás." {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}

Ilyen kirívó jogértelmezési hibák megvalósulásának hiányában azonban a jogszabályokat a bíróságok önállóan értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki.

A fentiekben kifejtetteket összegezve az Alkotmánybíróság jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával.

2.5. A bírósági eljárás egyes elemeinek az eljárási szabályokba ütköző mivolta, illetve a bíróságok által elkövetett iratkezelési hibák önmagukban nem eredményezik feltétlenül a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.

A 3112/2012. (VI. 23.) ABH ügyben a bírósági iratok között az egyik fél jogi képviselőjének meghatalmazása nem volt megtalálható, a fél a bíróság hiánypótlási felhívását hibásan teljesítette, de közben a bíróság sem a Pp. szabályai szerint járt el az iratok kézbesítésével összefüggésben.

A Kúria az indítványozó ismételt felülvizsgálati kérelmét, - melyet a kézbesítési szabályok megsértése miatt a bíróság által új jogi képviselője részére ismételtén kézbesített jogerős ítélet ellen kezdeményezett - érdemi vizsgálat nélkül elutasította, ez ellen élt alkotmányjogi panasszal az indítványozó arra hivatkozva, hogy a Kúria jogorvoslathoz fűződő jogát ellehetetlenítette, így a tisztességes eljáráshoz fűződő jogát megsértette.

Az AB részletesen megvizsgálva a Pp. szabályainak az adott ügyben történő alkalmazását, arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyben felmerülő eljárási szabálysértések nem eredményezték az eljárás tisztességes minőségének megszűnését, a mulasztás igazolásával illetve a kézbesítési körülményekkel összefüggő kérdések mérlegelése a Kúria döntési jogkörébe tartozik, amennyiben az az eljárás tisztességének az alkotmányossági szintjét nem éri el.

A 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat alapját képező ügyben az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére hivatkozva előadta, hogy az írásba foglalt ítéleten 2014. június hó 12. napja került feltüntetésre, holott azt június 26-án hirdette ki a bíróság a tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint.

Azt is sérelmezte az indítványozó, hogy a kézbesített ítéleten olyan bírók kerültek feltüntetésre, akik az ítélet kihirdetésénél nem voltak jelen, csak az azt megelőző eljárásban vettek részt.

A Pp. vonatkozó rendelkezéseinek elemzése alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az iratanyagban lévő eredeti ítéleti példány aláírása nem felel meg a törvény által előírtaknak, azt az eljáró tanács tagjai - az előadó bírót kivéve - nem írták alá és akadályoztatásuk sem került feltüntetésre.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az okirat e formai hibájából semmiképpen sem vezethető le az az indítványozói állítás, mely szerint az ítéletet nem az ott feltüntetett összetételű tanács hozta meg.

A rendelkezésre álló iratok alapján egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó ügyében hozott másodfokú ítéletet a - megváltozott összetételű - bíróság 2014. június 26-án hirdette ki, ezért a záradékon feltüntetett időpont nyilvánvalóan téves, mert az nem előzhette meg a kihirdetés időpontját.

Ugyanakkor az ítéletet felek részére - a másodfokú ítéletet az iratanyagban lévő tértivevény tanúsága szerint - megfelelően kézbesítette a bíróság. Így az indítványozót a fentiek okán, a tárgyi ügy mikénti kimenetelére kiható jogsérelem nem érte.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta: az eljárás egyes elemeinek törvénysértő volta önmagában nem eredményez szükségképpen alaptörvény-ellenességet, és - mivel eljárása során az Alkotmánybíróság előtt mércéül kizárólag a tisztességes eljárás autonóm alkotmányjogi dogmatikája áll - így csak alapos alkotmányjogi mérlegelés után dönthető el, hogy az okiratok kiállításával kapcsolatos egyes szabálysértések, akár külön-külön, akár összességükben alaptörvény-ellenességhez vezettek-e.

Ez ügyben e mérlegelés során az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a másodfokú ítélet nem sértette az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint az annak részét képező törvényes bíróhoz való jogát."

Tóth J. Zoltán „A tisztességes eljárás és a tisztességes eljáráshoz való jog – jogfilozófiai és nemzetközi jogi megközelítésben”. című, a 2023/2. számú Alkotmánybírósági szemlében megjelent tanulmányában az alábbiakat fejtette ki:

„A tisztességes eljárás a modern formális jogállamiság sarokköve, a szubsztantív alkotmányos jogok proceszszuális garanciája. Emberi jogi minimum, melynek megvalósítása nélkül jogegyenlőségről és jogbiztonságról nem beszélhetünk. A tisztességes eljáráshoz való jog a tételes eljárásjogok (büntető eljárás, polgári eljárás, szabálysértési eljárás, sőt, a különböző közigazgatási típusú eljárások), továbbá az alkotmányjog és a jogfilozófia határvidékén elhelyezkedő olyan erkölcsi (emberi)[1] és pozitív jogi jogosultság, mely a modern államok belső eljárásjoga (valamint a nemzetközi eljárásjogok) igazságosságának nélkülözhetetlen, lényegi feltétele. Ennek alapján a tisztességes eljárás nem korlátozódhat a bírósági eljárásra, hanem az az állam által elismert processzuális rezsimnek mindegyikének jellegadó ismérve kell, hogy legyen. Mivel azonban a materiális jogállamiság egyik legfőbb feltétele és garanciája (a materiális jogállam elvonhatatlan tartalma) az állami kényszerrel végrehajtható valamennyi döntés független bíróságok általi kontrollja,[2] így a tisztességes eljárás jogából is kiemelkedik, annak legfontosabb szegmenseként, a tisztességes bírósági eljárás, illetve a jogalanyok ahhoz való, sérthetetlen, elidegeníthetetlen és korlátozhatatlan joga.

A tisztességes eljárás mint (emberi jogi, alkotmányjogi és tételes eljárásjogi) alanyi jog és mint az állammal szembeni követelmény az ún. eljárási igazságosság érvényesülését szolgálni hivatott kritérium, mely annak felismeréseként született meg, hogy az anyagi igazság, ha létezik is, a megismerő (pl. a jogvitában döntést hozni kénytelen bírő) számára nem hozzáférhető. Az egyéb episztemológiai implikációkat teljes mértékben mellőzve, annyi bizonyosan kijelenthető, hogy az anyagi (materiális) igazság érvényesüléséhez vezető esélyek mértéke megfelelő intézkedésekkel növelhető vagy csökkenthető. Az eljárási igazságosság követelménye így - általánosságban a tisztességes eljáráshoz való alanyi jogon keresztül - egy jobb társadalmi struktúra kialakítása felé hathat, azaz általa megvalósítható egy (tartalmi értelemben véve is) igazságosabb társadalom: egy olyan, amilyenben jobb esélyekkel (bár nem kivételt nem tűrő módon) "győz" az, akinek "igaza van". A tisztességes eljárás tehát azon feltételeket biztosítja, amely körülmények között a jogvitában érdekelt fél (továbbá büntetőügyben a vádlott, szabálysértési eljárásban az eljárás alá vont, sőt: közigazgatási eljárásban az ügyfél) megkapja (minimálisan) azt a lehetőséget, hogy a jogvitával és az eljárás egészével kapcsolatos érveit előadja, álláspontját kifejtse, indítványokat és észrevételeket tegyen, és alakítólag léphessen fel a jogait, kötelezettségeit, jogos érdekeit, jogi pozícióját érintő ügyekben; továbbá hogy e követelmények érvényesítésére mind maguk az eljáró bíróságok (illetve egyéb állami szervek), mind pedig az azok eljárása alapjául szolgáló tételes jogi rendelkezések törekedjenek, biztosítva az ügy elfogulatlan, előítéletektől mentes megítélését, valamint az eljárás jóhiszemű módon való lefolytatását (ideértve az eljárás tényleges befejezésére való törekvést is).

A tisztességes eljárás kritériuma - az annak biztosítására hivatott jogi jogosultságok szövegszerű megfogalmazásától függetlenül - minimálisan azt a morális követelményt támasztja a tételes joggal szemben, hogy az garantálja a) az érdekelt fél számára b) a jogaira, kötelezettségeire várhatóan érdemben kihatással levő jogi eljárásban való, c) az esetleges ellenérdekelt féllel azonos érdemi beleszólási lehetőséget biztosító részvételét, és d) az ügy alakításának, mikénti eldöntésének módjára vonatkozó, a döntéshozó által ténylegesen megfontolandó javaslatok megfogalmazásának, észrevételek megtételének lehetőségét, melyek végén e) a döntést egy, a felekkel szemben elfogulatlan döntéshozó hozza meg, f) jóhiszeműen és g) az eljárásban részt nem vett személyek által is ellenőrizhető alapokon. Minden konkrét processzuális vagy szervezeti normatív elvárás, melyet egy eljárási rezsim szabályai a tisztességes eljárás kapcsán megfogalmaznak, e hét feltétel valamelyikének pontosítása, meghatározott eljárási technikák általi garantálása, precizizálása, illetve újabb feltételekkel való kiegészítése. (Ezek meglétében, illetve konkrét formájában ugyanakkor már viták lehetnek - pl. hogy elég-e az egyfokú fellebbvitel, szükség van-e minden büntetőügyben kirendelt védőre stb.)"

* * *

Külön kérelmet terjeszttek elő Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése megsértése tekintetében:

„(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

A fentebb bemutatottak szerint látható, hogy az eljáró közigazgatási szerv MBVK működésével, eljárási cselekményeivel szemben nincs jogorvoslati lehetőség senki

részére biztosítva. Amennyiben az MBVK jogszerűtlenül jár el, valótlan adatot közöl a minisztériummal, akkor is csak a minisztériummal szemben lehet fellépni, az ő döntését lehet támadni, de az eljárási keretek sem a bíróság előtt, sem máshol nem biztosítják az MBVK elleni jogorvoslatot, miközben az ő előkészítő eljárásuk van alapvető kihatással a későbbi döntésre. Lényegében egy „felelőtlen” azaz felelősség nélküli intézményről van szó ezen vonatkozásban.

A jogorvoslat joga tehát irányukba teljesen hiányzik, ami közvetlenül hatott ki a Panaszos jogaira, azok gyakorolhatóságára.

Az Alkotmánybíróság döntéseinek visszatérő, több döntésben is szövegszerűen megjelenő eleme a következő hivatkozás:

„Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. Ehhez képest az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése a bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés elleni jogorvoslat jogát biztosítja. E megfogalmazás feltételezi, hogy az adott ügyben már hoztak egy bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntést. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog alapvetően a másodfokú döntéshez – fellebbezéshez – való jogot jelenti.”

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. „Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége” {22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]}. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslathoz való jog mint alapjog sérelme tehát akként is megvalósulhat, hogy más (alap) jogi sérelem esetleg nem állapítható meg az ügyben. {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [16]–[17]}

Abban a körben, hogy Alaptörvény ellenes, hogy a másodfokú bíróság érdemében a fellebbezésében önmagát – saját korábbi végzésében előadott döntését - vizsgálta felül a korábban hatályon kívül helyezett végzései tekintetében, így az elévülés kérdésében is, hivatkozom a következő Alkotmánybírósági érvelésre:

„A jogorvoslathoz való jogból nem következik szükségszerűen az, hogy egy, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése hatálya alá tartozó fellebbezési eljárásban minden esetben az első fokon eljáróhoz képest más szervnek kell biztosítani a jogorvoslatot, hanem adott esetben ugyanazon szerv magasabb fórumának eljárása is összeegyeztethető az Alaptörvénnyel. Az AB ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog lényegi tartalmával, nevezetesen az állam intézményvédelmi kötelezettségével ellentétes ugyanakkor az a szabályozás, amely valamely hatósági döntéssel szemben a közigazgatás intézményrendszerén belül oly módon kíván fellebbezés keretében valódi jogorvoslati lehetőséget biztosítani, hogy a jogorvoslati fórum sem más szervnek, sem ugyanazon szerv magasabb fórumának nem minősíthető.”

A 13/2021. (IV. 14.) AB határozat a bírói pályázatok elbírálásával összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslati jogot értelmezte és megállapította, hogy az a bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés elleni jogorvoslat jogát biztosítja, amely azt feltételezi, hogy az adott ügyben már hoztak egy bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntést. „Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog alapvetően a másodfokú döntéshez - fellebbezéshez - való jogot jelenti.” {13/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [74]}. „Ennek » lényegi tartalma azt követeli meg a jogalkotótól, hogy a hatóságok vagy bíróságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét olyan döntés meghozataláért, amely képes a sérelmezett döntést felülvizsgálni, és a sérelem megállapítása esetén a döntésre visszaható módon a sérelmet orvosolni.«”. {35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}.

A 25/2018. (XII.28.) AB határozat összefoglalása szerint: „Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki a döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sértve érzi.” [...] Az Alkotmánybíróság gyakorlata számos követelményt határozott meg, amelynek meg kell felelnie a jogorvoslati rendszernek. E követelmények vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alkotmány alatt és az Alaptörvény hatályaba lépését követően is következetes volt. A jogorvoslat egyik elemeként az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását rögzítette [...], melyhez a közigazgatási döntések vonatkozásában társult a bírói út rendelkezésre állásának követelménye is. [...] Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. [...] Az érdemi, ügydöntő döntések fogalma értelmezésekor a döntés tárgya és a személyre gyakorolt hatása a meghatározó, vagyis az, hogy az érintett helyzetét, jogait a döntés lényegesen befolyásolta-e. [...] A jogorvoslat ténylegességének követelménye, vagyis az, hogy a jogorvoslati fórum képes legyen a jogsérelem orvoslására két elemet foglal magában: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolják-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljes körűsége, illetve korlátozottsága. [...] Feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben

megvizsgálja. [...] E körben hangsúlyozottan jelen vannak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljárás követelményei. [...] Az Alkotmánybíróság – korábbi alkotmánybírósági határozatokra hivatkozva – rámutatott arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez. [...] A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül. [...]”

c) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Ügyemben a törvény előtti egyenlőség alapvető jogelve sérült akkor, amikor annak ellenére, hogy az egyetemi hallgatói jogviszonyom fennállt és jogi tanulmányom folyamatos volt, mégis az alperesi jogelőd a törvényességi felügyelete alá tartozó alperesi érdekelt valótlan tartalmú adatközlése alapján, a jogszabályban egyébként előírt véleménynek a bekérése, továbbá az Ákr. által előírt döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázása nélkül, tisztességes eljárás mellőzésével szüntette meg végrehajtói szolgálati jogviszonyomat.

A bírói döntés szerint a felperesi - bizonyítás szükséghelyzete ellenére, így valójában vélelmezett - jogsértés (tanulmányi igazolás határidőben történő leadása) nagyobb vétség, mint a közigazgatási hatóságoknak a sorozatos eljárási jogszabálysértései, így törvényi előírás ellenére elmaradt tényállás tisztázása, továbbá a Vht. 239. § (6) bekezdésében meghatározott vélemény beszerzésének elmulasztása vétségei egyáltalán nem vonnak maguk után semmilyen szankciót.

Az MBVK eljárásával szemben Panaszos semmilyen módon nem tudott fellépni.

Ezzel szemben felperesi részről nem csak én, hanem a családom valamennyi tagja a megélhetésünket, és egzisztenciánkat veszítettük el egyik pillanatról a másikra az alperesi érdekelt adminisztrációs hibájából, és a hatóságok embertelen, minden humánusmot nélkülöző eljárásának a következtében.

Tekintettel arra, hogy a hatóságok tisztességtelen eljárásai és a meghozott bírói döntések érdemben sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakat, továbbá a meghozott döntések érdemben alaptörvény-ellenesek, ezen felül még alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is érint, így a 29. § szerinti befogadási feltételek adott esetben teljesülnek.

3. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

a) Indítványozóként nyilatkozom arról, hogy nem kezdeményeztem a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

b) Nyilatkozom, hogy a személyes adataimnak nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

c) Az érintettségemet alátámasztó alábbi dokumentumokat beadványomhoz mellékelem:

1. IM közigazgatási határozat 2021.02.02.
2. PTE jogviszony igazolás 2020.08.28.
3. PTE jogviszony igazolás 2021.01.19.
4. Ítélet Főv. TSZ. 1. 2022.03.02.
5. Kúria végzése 1. 2022.11.21.
6. Ítélet Főv. TSZ. 2. 2023.07.11.
7. Kúria ítélet 2. 2024.04.02.

Kelt: Budapest, 2024. június 18.

[Redacted signature block]

indítványozó

[Redacted address block]

|||